Xüsusi layihələr

Ən Möhtərəm*
Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.‡
Millətlərin yepiskopu, həvari tapşırığı ilə

Matthias Gerung, Babilin süqutu və ağ at Süvarisi (Vəhy 18:9–24; 19:11–21), Ottheinrich Bibliyasında miniatür, təxminən 1530–1532. Bavariya Dövlət Kitabxanası, Münhen (Cgm 8010, fol. 302v).

İctimai mülkiyyət.

«... qaranlığın səmərəsiz əməllərinə şərik olmayın. Əksinə, bunları ifşa edin.»

Efeslilərə 5:11 (Müqəddəs Kitab)

Məsih həvarilərə tapşırıq verib onları bütün millətlərə Müjdəni vəz etmək üçün dünyaya göndərdiyi andan etibarən,[1] Kilsə həm ruhani aləmlərdə,[2] həm də fiziki olaraq bütün yer üzündə[3] qaranlıq qüvvələrə qarşı ruhani döyüşə tam şəkildə qoşulub. Bu döyüş müxtəlif vaxtlarda müxtəlif formalar alıb, məsələn: (1) düşmənin qanundan silah kimi istifadə etməsi;[4,5] (2) Rəbbimiz İsa Məsihin bizə verdiyi Müjdəni deyil, yeni bir müjdəni vəz edən yalançı peyğəmbərlər;[6] (3) hər cür yalançı təlimlər, bidətlər və küfrlər;[7] (4) imanlıların ölümə və şəhidliyə qədər təqib olunması;[8] (5) əyləncə kimi qurulmuş və kütləni cəlb etmək üçün diqqətlə hazırlanmış incə vasitələr və hiylələrlə günahın adiləşdirilməsi;[9] (6) imanlıların diqqətini əhəmiyyətsiz şeylərlə yayındırmaq və eyni zamanda ləyaqətli və müqəddəs olan hər şeyə hücum etmək;[10] (7) bütpərəstlik və hökmdarlara pərəstiş;[11] (8) günahsız qan tökülməsi;[12] (9) tamaşaya çevrilmiş qan tökmə;[13] (10) yoxsullara zülm və tamahkarlıq;[14] (11) köləlik və insan alveri;[15] (12) okkultizm, cadugərlik və falçılıq;[16] (13) zülm və qanundan üstün tutulan hökmdarlar;[17] (14) Kilsə daxilində fəsad;[18] (15) təfriqə və bədənin parçalanması;[19] (16) təzyiq altında imandan dönmə;[20] və burada sadalamaq üçün həddindən artıq çox olan, Kilsəni təsir altına alan və Müjdənin ötürülməsinə mane olan başqa məsələlər.[21]

Yepiskopun Xüsusi layihələri bu işi bu günə qədər davam etdirir. Hər layihə yepiskopun fikrincə Kilsənin[22] tarixin bu anında[23] xüsusi diqqət yetirməli olduğu bir məsələni əhatə edir. Bu internet saytında hər hansı bir layihə daxilində toplanıb yerləşdirilən bəzi yazılar yalnız on padşahlıqdakı bir kilsəyə və ya kilsələrə ünvanlanır.[24] Digər yazılar isə birbaşa Xüsusi layihənin məsələsi ilə bağlı olan müxtəlif vəzifəli şəxslərə, korporasiyalara, qurumlara və/və ya başqa şəxslərə ünvanlanır.[25] İstər kilsədən kənar üçüncü tərəflərə, istərsə də kilsələrin özlərinə ünvanlanan yazını Xüsusi layihələr bölməsində və ya aid olan on padşahlığa həsr edilmiş yazı bölməsində və ya bölmələrində tapmaq olar.

Yepiskopun adətinə uyğun olaraq bütün yazılar yazıldıqları tarixə görə ardıcıl nömrələnir.[26] Hər yazı mənbələrə əsaslanır və onun mənbələrinə tam istinad olunur.[27]

Layihələr

«Qanun padşahın silahıdır»

Qanunun Kilsəyə və möminlərə qarşı necə silaha çevrildiyi.

Dünya üzərində hökmranlıq üçün qlobalist plan

Vahid dünya nizamı və Kilsənin cavabı.

Sonluq qeydləri

1

«... Göydə və yer üzündə bütün səlahiyyət Mənə verilmişdir. Beləliklə, gedin, bütün millətləri Mənim şagirdim edin; onları Ata, Oğul və Müqəddəs Ruh adı ilə vəftiz edin; sizə əmr etdiyim hər şeyə riayət etməyi onlara öyrədin. Budur, Mən dövrün sonuna qədər hər gün sizinləyəm». Matta 28:18–20 (Müqəddəs Kitab). «... Dünyanın hər tərəfinə gedin, bütün yaradılışa Müjdəni vəz edin.» Mark 16:15 (Müqəddəs Kitab). «... Belə yazılıb: Məsih əzab çəkib üçüncü gün ölülər arasından dirilməlidir. Yerusəlimdən başlayaraq bütün millətlərə günahların bağışlanması üçün tövbə Onun adı ilə vəz edilməlidir.» Luka 24:46–47 (Müqəddəs Kitab). «... Sizə salam olsun! Ata Məni göndərdiyi kimi Mən də sizi göndərirəm». Yəhya 20:21 (Müqəddəs Kitab). «Amma Müqəddəs Ruh üzərinizə enəndə siz qüdrət alacaqsınız və Yerusəlimdə, bütün Yəhudeya və Samariyada, həmçinin yer üzünün qurtaracağınadək hər yerdə Mənim şahidlərim olacaqsınız». Həvarilərin İşləri 1:8 (Müqəddəs Kitab). «Səmavi Padşahlığın bu Müjdəsi bütün millətlərə şəhadət olmaq üçün bütün dünyada vəz ediləcək. O zaman hər şeyin axırı gələcək.» Matta 24:14 (Müqəddəs Kitab). «Şagirdlərsə gedib hər yerdə Müjdəni vəz etdilər. Rəbb onlarla birgə işləyirdi, onları müşayiət edən əlamətlərlə kəlamı təsdiqləyirdi.» Mark 16:20 (Müqəddəs Kitab). «Göndərilməsələr, necə vəz edəcəklər? Necə ki yazılıb: «Xoş xəbəri müjdələyənin qədəmləri necə də gözəldir!»» Romalılara 10:15 (Müqəddəs Kitab).

İlk Kilsə

«Həvarilər Müjdəni bizə Rəbb İsa Məsihdən vəz etdilər; İsa Məsih [bunu] Allahdan [etdi]. Deməli, Məsih Allah tərəfindən, həvarilər isə Məsih tərəfindən göndərildi. Beləliklə, hər iki təyinat Allahın iradəsinə uyğun olaraq qaydasında həyata keçdi. Buna görə də tapşırıqlarını alıb Rəbbimiz İsa Məsihin dirilməsi ilə tam əmin olaraq və Allahın kəlamında möhkəmlənərək, Müqəddəs Ruhun tam əminliyi ilə Allahın Padşahlığının yaxınlaşdığını bəyan edərək yola çıxdılar.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) Romalı Klement, *Korinflilərə birinci məktub*, 42-ci fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

2

«İblisin hiylələrinə qarşı dura bilmək üçün Allahın verdiyi bütün zireh və silahlara bürünün. Çünki mübarizəmiz qandan və ətdən ibarət olan insanlara qarşı deyil, şər başçılarına və hakim olanlara, bu qaranlıq dünyanın hökmranlarına, səmadakı ruhani şər qüvvələrə qarşıdır. Buna görə Allahın bütün zireh və silahlarını götürün ki,

pis gündə müqavimət göstərib, əlinizdən gələn hər bir şeyi etdikdən sonra dayana biləsiniz.» Efeslilərə 6:11–13 (Müqəddəs Kitab). «Çünki cismən həyat sürsək də, cismani təbiətə görə döyüş aparmırıq. Ona görə ki döyüş silahlarımız cisimdən düzəldilən silahlar deyil, qalaları dağıdan ilahi qüvvəyə malik silahlardır. Nəzəriyyələri, Allah barədə biliyə qarşı çıxan hər bir səddi yıxıb hər bir düşüncəni əsir edərək Məsihə itaət etdiririk...» 2 Korinflilərə 10:3–5 (Müqəddəs Kitab). «Çünki göylərdə və yerdə olan, görünən və görünməyən hər şey – taxtlar, ağalar, başçılar, hakimlər Onda yarandı. Nə varsa, Onun vasitəsilə və Onun üçün yarandı...» Kolosselilərə 1:16 (Müqəddəs Kitab). «Budur, sizi qurdlar arasına quzular kimi göndərirəm. Ona görə də ilan kimi müdrik və göyərçin kimi məsum olun.» Matta 10:16 (Müqəddəs Kitab). «İman uğrunda yaxşı mübarizə apar...» 1 Timoteyə 6:12 (Müqəddəs Kitab). «Məsih İsanın yaxşı əsgəri kimi mənimlə birgə əzaba qatlaş. Əsgərlik edən insan gündəlik həyatla bağlı işlərə sürüklənməz, ona əmr edən zabiti razı salmağa çalışar.» 2 Timoteyə 2:3–4 (Müqəddəs Kitab). «Hətta baş mələk Mikael də Musanın cəsədi barəsində iblisin əleyhinə çıxıb ona şər söyləyərək hökm verməyə cəsarət etmədi, ancaq «Qoy Rəbb sənə qadağan etsin!» dedi.» Yəhuda 9 (Müqəddəs Kitab). «Məsihdə olaraq on dörd il bundan əvvəl – bədəndəmi, yoxsa bədəndən xaricmi, mən bilmirəm, Allah bilir – götürülüb göyün üçüncü qatına aparılan bir insanı tanıyıram. Bilirəm ki, bu adam – bədəndəmi, yoxsa bədəndən kənarmı, mən bilmirəm, Allah bilir – cənnətə aparılıb orada dillə ifadə olunmayan, insanın danışması qadağan olunan sözlər eşitdi.» 2 Korinflilərə 12:2–4 (Müqəddəs Kitab). (Ruhlar aləminin və səmavi aləmlərin bir çox ölçüsünün olduğunu göstərir.) «Aldığım vəhylərin üstünlüyü ilə qürurlanmayım deyə...» 2 Korinflilərə 12:7 (Müqəddəs Kitab). «Bax göylər, göylərin ən uca qatları belə, yer üzü və yer üzərində olan hər şey Allahın Rəbbindir.» Qanunun Təkrarı 10:14 (Müqəddəs Kitab). «Lakin, doğrudan da, Allah yerdə yaşayarmı? Sən göyə və göylərin göyünə sığmazsan, o ki qaldı mənim tikdiyim məbədə!» 1 Padşahlar 8:27 (Müqəddəs Kitab). «Sən, yalnız Sən Rəbsən, göyləri, göylərin ən uca qatlarını və bütün səma cisimlərini...» Nehemya 9:6 (Müqəddəs Kitab). «Ey göylərin ən uca qatları, Ona həmd edin! Ey göy üzərindəki sular, Ona həmd edin!» Zəbur 148:4 (Müqəddəs Kitab). «Bəs bu «çıxıb» sözü nə deməkdir? Yalnız o deməkdir ki, Məsih əvvəlcə aşağılara, yer üzünə də enmişdi. Enən də Odur, hər şeyi bütövləşdirmək üçün bütün göylər üzərinə çıxan da Odur.» Efeslilərə 4:9–10 (Müqəddəs Kitab). «Bizə Məsihdə səmadakı hər cür ruhani nemətlə xeyir-dua verən Allaha – Rəbbimiz İsa Məsihin Atasına alqış olsun!...» Efeslilərə 1:3 (Müqəddəs Kitab). «Allah bu qüdrətlə Məsihdə elə fəaliyyət göstərdi ki, Onu ölülər arasından dirildib səmada Öz sağında oturtdu və hər başçı, hakim, qüvvə və ağadan, yalnız bu dövrdə deyil, gələcək dövrdə də çəkiləcək hər addan Onu çox yüksəltdi...» Efeslilərə 1:20–21 (Müqəddəs Kitab). «Beləliklə, Allahın Oğlu İsa göylərdən keçən böyük Baş Kahinimiz olduğuna görə əqidəmizi möhkəm tutaq.» İbranilərə 4:14 (Müqəddəs Kitab).

İlk Kilsə

«Buna görə də Allaha şükür etmək və Onun izzətini bəyan etmək üçün tez-tez bir yerə toplaşmağa diqqət edin. Çünki siz tez-tez eyni yerdə toplaşanda Şeytanın qüvvələri məhv olur...» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) Antakyalı İqnati, *Efeslilərə məktub*, 13-cü fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

3

«Rəbb Şeytana dedi: «Haradan gəlirsən?» Şeytan cavabında «dünyanı gəzib-dolaşmaqdan» dedi.» Əyyub 1:7 (Müqəddəs Kitab). «Beləliklə, Şeytan Rəbbin hüzurundan getdi və sonra Əyyubun bədəninə başdan ayağadək

ağrılı çibanlar çıxartdı.» Əyyub 2:7 (Müqəddəs Kitab). «Şeytan İsrailliləra qarşı qalxdı və Davudu İsrailliləri siyahıya almağa təhrik etdi.» 1 Salnamələr 21:1 (Müqəddəs Kitab). «Rəbb mənə bunu göstərdi: Rəbbin mələyinin önündə baş kahin Yeşua durmuşdu və onu ittiham etmək üçün sağında Şeytan dayanmışdı.» Zəkəriyyə 3:1 (Müqəddəs Kitab). «Allah adamının qulluqçusu səhər tezdən durub bayıra çıxdı və şəhərin ətrafında qoşunun, atların və döyüş arabalarının olduğunu gördü. O, Elişaya dedi: «Vay, ağam, nə edəcəyik?» O dedi: «Qorxma, çünki bizimlə olanlar onlarla olanlardan çoxdur». Sonra Elişa dua edib dedi: «Ya Rəbb, onun gözlərini aç ki, görsün». Rəbb nökərin gözlərini açdı və o gördü ki, dağ odlu atlar və döyüş arabaları ilə doludur. Onlar Elişanı əhatəyə almışdı.» 2 Padşahlar 6:15–17 (Müqəddəs Kitab). «O zaman Navuxodonosor bərk qəzəbləndi və Şadraka, Meşaka, Aved-Neqoya qarşı siması dəyişdi. O əmr etdi ki, sobanı adətən qızdırdıqlarından yeddi dəfə artıq qızdırsınlar. Ordusunun ən güclü əsgərlərinə əmr etdi ki, Şadrakın, Meşakın və Aved-Neqonun əl-qolunu bağlayıb onları odla qızmış sobaya atsınlar. Onda əyinlərində cübbə, şalvar, çalma və başqa paltarlar olan bu adamların əl-qolunu bağladılar və odla qızmış sobaya atdılar. Padşahın əmri qəti idi. Soba həddindən artıq qızdırıldığı üçün alovun dilləri Şadrakı, Meşakı və Aved-Neqonu oda atan adamları öldürdü. Bu üç nəfər – Şadrak, Meşak və Aved-Neqo isə əl-qolları bağlanmış halda odla qızmış sobanın içinə yıxıldı. O zaman padşah Navuxodonosor heyrətə gəlib tez ayağa qalxdı və öz müşavirlərinə dedi: «Biz üç nəfər əl-qolu bağlanmış adamı oda atmadıqmı?» Onlar cavabında padşaha dedi: «Doğrudur, ey padşah!» O dedi: «Budur, mən odun içində əl-qolu bağlanmamış dörd nəfərin gəzdiyini görürəm və onlara heç nə olmur. Onlardan dördüncüsü allahların oğluna bənzəyir».» Daniel 3:19–25 (Müqəddəs Kitab). «Bunu eşitdikdə padşah əmr etdi və Danieli gətirib şirlər olan quyuya atdılar. Padşah Danielə belə dedi: «Daim qulluq etdiyin Allahın səni qurtarsın!» Sonra bir daş gətirilib quyunun ağzına qoyuldu. Danielin hökmündə heç nə dəyişməsin deyə padşah özünün möhür üzüyü və əyanlarının üzükləri ilə daşı möhürlədi. Sonra padşah öz sarayına qayıtdı. Gecəni yemək yemədən və əylənmədən keçirdi, yuxusu da qaçdı. Səhər açılanda padşah yerindən qalxıb tələsik şirlərin olduğu quyuya getdi. Oraya yaxınlaşanda kədərli səslə Danieli çağırıb dedi: «Ey Daniel, var olan Allahın qulu! Daim qulluq etdiyin Allahın səni şirlərdən qurtara bildimi?» Onda Daniel padşaha dedi: «Qoy padşah həmişə sağ olsun! Allahım Öz mələyini göndərib şirlərin ağzını bağladı və onlar mənə toxunmadı, çünki mənim Allahın önündə təqsirsiz olduğum bilindi. Ey padşah, sənə qarşı da heç bir cinayət etməmişəm».» Daniel 6:16–22 (Müqəddəs Kitab). «O mənə dedi: «Qorxma, Daniel! Dərrakə qazanmağa meyl edib, Allahın önündə özünü aşağı tutmağı qərara aldığın üçün ilk gündən sözlərin eşidildi və mən sənin sözlərinə görə gəldim. Lakin Fars ölkəsinin hamisi olan mələk iyirmi bir gün mənə qarşı dayandı. O zaman baş mələklərdən biri olan Mikael köməyimə gəldi, çünki mən orada Fars ölkəsinin hamisi olan mələklə birgə qalmışdım.» Daniel 10:12–13 (Müqəddəs Kitab). «O zaman Şeytan On İki şagirddən biri olan İskaryot adlanan Yəhudanın ürəyinə girdi.» Luka 22:3 (Müqəddəs Kitab). «Bir gün biz dua yerinə gedərkən falçılıq ruhuna tutulan bir qarabaş qarşımıza çıxdı. Bu qız baxıcılıq edərək öz ağalarına nə qədər qazanc gətirmişdi. O, Paulun və bizim ardımızca düşərək qışqıra-qışqıra deyirdi: «Bu adamlar Allah-Taalanın qullarıdır. Sizə xilas yolunu bildirirlər». Bunu günbəgün təkrar etdi. Bu, Paulu çox bezdirdi. Nəhayət, o çevrilib ruha dedi: «İsa Məsihin adı ilə sənə əmr edirəm, bu qızdan çıx!» Ruh dərhal qızdan çıxdı. Qızın ağaları görəndə ki bu qazancdan ümidləri kəsildi, Paulla Silanı tutub bazar meydanına – rəhbərlərin qarşısına gətirdilər. Onları hakimlərin qarşısına çıxararaq dedilər: «Bu adamlar Yəhudidir. Şəhərimizə qarışıqlıq salıblar. Biz Romalılara qəbulu və icrası qadağan olunan adətləri yayırlar». Xalq da Paulla Silanın əleyhinə çıxdı. Hakimlər əmr verdilər ki, onların əyinlərindəki paltarları soyundurub dəyənəklə döysünlər.» Həvarilərin İşləri 16:16–22 (Müqəddəs Kitab).

«Ayıq durun, oyaq olun. Çünki düşməniniz olan iblis nərildəyən və kimisə aşırmaq istəyən aslan kimi dolaşır...» 1 Peter 5:8 (Müqəddəs Kitab). «Göydə döyüş oldu. Mikael və onun mələkləri əjdaha ilə döyüşdü. Əjdaha və onun mələkləri də onlarla döyüşdü, amma gücləri çatmadı. Göydə artıq onlara yer qalmadı. O böyük əjdaha – iblis və Şeytan deyilən, bütün dünyanı aldadan qədim ilan yer üzünə atıldı, mələkləri də onunla birgə atıldı. Mən göydə uca bir səsin belə dediyini eşitdim: «İndi Allahımızın xilası, gücü, Padşahlığı və Onun Məsihinin hakimiyyəti həyata keçdi. Çünki bacı-qardaşlarımızı Allahımızın önündə Gecə-gündüz təqsirləndirən ittihamçı kənara atıldı. Onlar Quzunun qanı və öz şəhadət sözləri vasitəsilə Ona qalib gəldilər. Hətta ölümlə üzbəüz olanda da Öz canlarını sevmədilər. Buna görə də, ey göylər və Orada məskən salanlar, bayram edin! Qurunun və dənizinsə vay halına! Çünki iblis böyük hiddətlə yanınıza endi, Bilir ki, onun az vaxtı qalıb».» Vəhy 12:7–12 (Müqəddəs Kitab). «Onda əjdaha qadına qəzəbləndi, onun nəslindən Allahın əmrlərinə riayət edən və İsa barədə şəhadət edən başqaları ilə döyüşmək üçün getdi...» Vəhy 12:17 (Müqəddəs Kitab). «Ona izin verildi ki, müqəddəslərlə döyüşüb onlara qalib gəlsin. Həmçinin ona bütün tayfalar, xalqlar, dillər və millətlər üzərində səlahiyyət verildi.» Vəhy 13:7 (Müqəddəs Kitab).

4

«Qanun bəhanəsi ilə şər quran Əzazil hökmdarlardan Sənə yoldaş olarmı? Əlbir olub salehlərin canına qəsd qururlar, Məhkum edib təqsirsizin qanına bais olurlar.» Zəbur 94:20–21 (Müqəddəs Kitab). «Haqsız qaydalar çıxaranların, Ədalətsiz qanun qoyanların, Yoxsullardan ədaləti əsirgəyənlərin, Xalqımın kasıblarının haqqını əlindən alanların, Dul qadınları soyanların, Yetimlərin malını ələ keçirənlərin vay halına!» Yeşaya 10:1–2 (Müqəddəs Kitab). «Firon bütün xalqına əmr edib dedi: «İbranilərdən hər doğulan oğlan uşağını Nil çayına atın! Hər qız uşağını isə sağ qoyun».» Çıxış 1:22 (Müqəddəs Kitab). «Sonra Haman padşah Axaşveroşa dedi: «Sənin padşahlığının hər vilayətinin xalqları arasına səpələnib yayılan bir xalq vardır. Onların qanunları bütün xalqların qanunlarından fərqlidir və padşahın qanunlarına əməl etmirlər. Onları bu halda qoymaq padşaha yaraşmaz. Əgər padşahın xoşuna gələrsə, qoy onların məhv olunmasına dair fərman yazılsın. Buna görə padşahın xəzinəsinə, bu işi görənlər üçün on min talant gümüş çəkib göndərərəm».» Ester 3:8–9 (Müqəddəs Kitab). «On ikinci ay olan Adar ayının on üçündə bütün Yəhudiləri – gəncləri, qocaları, körpə uşaqları və qadınları bir gündə qıraraq məhv edib kökünü kəsmək və mallarını talan etmək üçün qasidlərlə bütün vilayətlərə məktublar göndərildi.» Ester 3:13 (Müqəddəs Kitab). «Carçı ucadan elan etdi: «Ey müxtəlif xalqlara, millətlərə və dillərə mənsub adamlar, sizə əmr olunur ki, şeypur, zurna, lira, arfa, səntur, tuluq zurnası və hər cür musiqi alətlərinin səsini eşidən vaxt yerə əyilib padşah Navuxodonosorun qoyduğu qızıl heykələ səcdə edəsiniz. Kim yerə əyilib səcdə etməsə, o saat odla qızmış sobanın içinə atılacaq».» Daniel 3:4–6 (Müqəddəs Kitab). «Belə olanda vəzirlər və canişinlər Danieli ölkənin idarə işlərində ittiham etmək üçün bir bəhanə axtarmağa başladılar, ancaq heç bir bəhanə və təqsir tapa bilmədilər, çünki Daniel etibarlı idi və onda heç bir səhv yaxud təqsir tapılmadı. Nəhayət, bu adamlar dedi: «Əgər bu adamın – Danielin Allahının dinində onun əleyhinə bir şey tapmasaq, ona qarşı bir bəhanə tapa bilməyəcəyik». Onda bu vəzirlər və canişinlər padşahın yanına gəldi və ona belə dedi: «Qoy padşah Dara həmişə sağ olsun! Ölkənin bütün vəzirləri, əmirləri, canişinləri, müşavirləri və valiləri birlikdə razılaşdı ki, belə bir padşah fərmanı və qadağan əmri verilsin: ey padşah, otuz gün ərzində kim səndən başqa bir allaha yaxud insana dua etsə, şirlər olan quyuya atılsın.» Daniel 6:4–7 (Müqəddəs Kitab). «Yəhudilər ona cavab verdilər: «Bizim bir qanunumuz var, bu qanuna görə O ölməlidir, çünki Özünü Allahın Oğlu adlandırır».» Yəhya 19:7 (Müqəddəs Kitab). «Amma bu xəbərin xalq arasında daha çox yayılmasının qarşısını almaq üçün onlara hədə-qorxu gələk ki, bundan sonra bu Adı çəkib

heç kimə heç nə deməsinlər». Beləcə onları çağırıb əmr verdilər ki, İsanın adını bəyan etmək və bu adla hər hansı bir təlim öyrətmək qadağandır.» Həvarilərin İşləri 4:17–18 (Müqəddəs Kitab). «Onları tapmayanda Yasonla bəzi imanlı qardaşları sürüyə-sürüyə şəhər başçılarının qarşısına gətirib hay-küy saldılar: «Dünyaya çaxnaşma salan bu adamlar gəlib buraya da çıxdı. Yason onları öz evinə qəbul edib. Bunların hamısı qeysərin fərmanlarının əksinə gedib deyir ki, İsa adlı başqa bir padşah var».» Həvarilərin İşləri 17:6–7 (Müqəddəs Kitab). «Çünki əvvəllər heç vaxt baş verməyən bir şey olur: dindar insanlar nəsli indi Asiyada yeni fərmanlarla qovularaq təqib olunur. Çünki həyasız xəbərçilər və başqalarının mülkünə göz dikənlər fərmanları bəhanə edərək gecə-gündüz açıq-aşkar quldurluq edir, heç bir haqsızlıqda təqsiri olmayanları soyurlar.» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF2 1) Sardisli Meliton, Yevsevinin *Kilsə tarixi* əsərində sitat gətirildiyi kimi, 4.26.5, tərc. Arthur Cushman McGiffert, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 2-ci seriya, 1-ci cild, red. Philip Schaff və Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1890). «Bu hökmün əsası nədir? Zinakar, əxlaqsız, qatil, oğru, quldur olmayan, heç bir cinayətdə təqsirli bilinməyən, yalnız məsihçi adı ilə çağırıldığını etiraf edən bu adamı niyə cəzalandırdınız?» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) Şəhid İustin, *İkinci apologiya*, 2-ci fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «O, onların günahsız kimi axtarılmasını qadağan edir və təqsirkar kimi cəzalandırılmalarını əmr edir.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 3) Tertullian, *Apologiya*, 2-ci fəsil, tərc. S. Thelwall, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 3-cü cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

5

Aşağıdakı sitatlar qanundan salehlik məqsədi ilə – günahsız həyatı qorumaq, mülkün oğurlanmasına və başqa insanlara zərər verən və ya vətəndaşların həyatında qeyri-sabitlik və təhlükəsizlik yaradan digər qanunsuz əməllərə qarşı – istifadə edildiyi halları göstərir. Bunu qanundan xalqa qarşı silah kimi istifadə edildiyi hallardan – hakim təbəqəni vətəndaşların hesabına kökəltmək, vətəndaşlara zülm etmək və onların Allahın verdiyi hüquqlarını oğurlamaq, bu dünyanın allahını ağa adlandıran azsaylı adamların xeyrinə vətəndaşları tamamilə köləliyə salmaq üçün istifadə edildiyi hallardan fərqləndirmək lazımdır («... Onları bu dövrün allahı korazehin etdi...» 2 Korinflilərə 4:4 (Müqəddəs Kitab)). «Çünki yaxşı iş görənlər deyil, pis iş görənlər hökmdarlardan qorxmalıdır. İstəyirsənmi hakimiyyətdən qorxmayasan? Yaxşı iş gör, onda o səni tərifləyər. Hökmdar sənin xeyrin üçün Allaha xidmət edir. Amma pis iş görürsənsə, qorx! Çünki o, əbəs yerə qılınc daşımır, Allaha xidmət edir ki, pis iş görəndən qisas alsın və Allahın qəzəbini onun başına gətirsin.» Romalılara 13:3–4 (Müqəddəs Kitab). «İnsanın yaratdığı hər quruma Rəbb naminə tabe olun; həm ali hakimiyyət olduğuna görə padşaha, həm də pislik edənləri cəzalandırmaq, yaxşılıq edənləri də tərifləmək üçün onun tərəfindən göndərilən valilərə tabe olun.» 1 Peter 2:13–14 (Müqəddəs Kitab). «Hər şeydən əvvəl xahiş edirəm: möminlik və ləyaqətlə sakit və rahat ömür sürməyimiz üçün, bütün insanlar, o cümlədən, padşahlar və hakimiyyət sahibi olanların hamısı üçün yalvarış, dua, vəsatət və şükürlər edilsin.» 1 Timoteyə 2:1–2 (Müqəddəs Kitab). «Allahınız Rəbbin sizə verəcəyi şəhərlərdə hər qəbiləniz üçün hakimlər və məmurlar seçin. Qoy onlar xalqa ədalətlə hakimlik etsinlər. Hökm çıxararkən haqsızlıq etməyin, heç kimin tərəfini saxlamayın. Rüşvət almayın, çünki rüşvət müdrik insanın belə, gözlərini kor edir və məhkəmədə məsum bir insana qarşı səhv qərara yol verir. Salehliyin, yalnız salehliyin ardınca gedin, onda həyat taparsınız və Allahınız Rəbbin sizə verəcəyi torpağı irs olaraq alarsınız.» Qanunun Təkrarı 16:18–20 (Müqəddəs Kitab).

«Deməli, dünyəvi hakimiyyət millətlərin xeyri üçün iblis tərəfindən deyil, Allah tərəfindən təyin edilib. İblis isə heç vaxt rahat dayanmır, hətta millətlərin sakit şəkildə yaşadığını görməyi belə sevmir. Bu hakimiyyət ona görə təyin edilib ki, insanlar insan hakimiyyətindən qorxaraq balıqlar kimi bir-birini yeməsinlər, əksinə, qanunlar təsis etməklə millətlər arasında şərin həddi aşmasının qarşısını alsınlar.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) Lionlu İrenei, *Bidətlərə qarşı* 5.24.2, tərc. Alexander Roberts və William Rambaut, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «Çünki müharibədə vətəni barbarlardan qoruyan, evdə isə zəifləri və ya yoldaşları quldurlardan müdafiə edən cəsarət ədalətlə doludur...» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF2 10) Milanlı Ambrozi, *Ruhanilərin vəzifələri haqqında* 1.27.129, tərc. H. de Romestin, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 2-ci seriya, 10-cu cild, red. Philip Schaff və Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1896).

6

«Yalançı peyğəmbərlərdən özünüzü gözləyin! Onlar yanınıza quzu cildində gələrlər, amma daxilən yırtıcı qurddurlar.» Matta 7:15 (Müqəddəs Kitab). «Bir çox yalançı peyğəmbər törəyib çox adamı aldadacaq.» Matta 24:11 (Müqəddəs Kitab). «Çünki yalançı məsihlər və yalançı peyğəmbərlər törəyəcək. Onlar böyük əlamətlər və xariqələr göstərəcəklər ki, imkan taparlarsa, seçilmişləri də aldatsınlar.» Matta 24:24 (Müqəddəs Kitab). «Heyrətlənirəm ki, Məsihin lütfü ilə sizi çağıran Allahı belə tezliklə tərk edib başqa bir müjdəyə tərəf dönürsünüz. Əslində başqa müjdə yoxdur. Amma sizi lərzəyə salıb Məsihin Müjdəsini təhrif etmək istəyənlər vardır. Amma istər biz, istərsə göydən gələn bir mələk belə, bizim sizə yaydığımız Müjdəyə zidd bir şeyi müjdə kimi yaysa, ona lənət olsun!» Qalatiyalılara 1:6–8 (Müqəddəs Kitab). «Çünki əgər kimsə yanınıza gəlib bizim vəz etdiyimiz İsadan başqa bir İsanı təbliğ edirsə, aldığınızdan fərqli bir ruh alırsınızsa və yaxud qəbul etdiyinizdən fərqli bir müjdəni qəbul edirsinizsə, siz buna necə də məmnuniyyətlə dözürsünüz.» 2 Korinflilərə 11:4 (Müqəddəs Kitab). «Çünki bunlar saxta həvari, Məsih həvarisinin cildinə girən fırıldaqçılardır. Buna heyrətlənmək lazım deyil, çünki Şeytan da işıq mələyi cildinə girir. Şeytana xidmət edənlərin salehlik xidmətçilərinin cildinə girməsi qəribə deyil. Onların aqibəti əməllərinə görə olacaq.» 2 Korinflilərə 11:13–15 (Müqəddəs Kitab). «Bilirəm ki, mən gedəndən sonra sürüyə rəhm etməyən yırtıcı canavarlar aranıza soxulacaq. Aranızdan təhrif edilmiş sözlər deyən, şagirdləri özlərinin ardınca çəkmək istəyən adamlar çıxacaq.» Həvarilərin İşləri 20:29–30 (Müqəddəs Kitab). «Amma Allahın xalqı arasında yalançı peyğəmbərlər də ortaya çıxdı. Eləcə də sizin aranızda yanlış təlim yayanlar ortaya çıxacaq. Bunlar hətta özlərini satın alan Sahibini inkar edib gizlicə aranıza dağıdıcı və təfriqəçi təlim gətirəcəklər. Belələri öz başlarına tezliklə həlak gətirəcək.» 2 Peter 2:1 (Müqəddəs Kitab). «Ey sevimlilər, hər ruha inanmayın; ruhların Allahdan olub-olmadığını bilmək üçün onları sınaqdan keçirin. Çünki dünyada çoxlu yalançı peyğəmbər meydana çıxıb.» 1 Yəhya 4:1 (Müqəddəs Kitab). «Çünki elə bir zaman gələcək ki, sağlam təlimə dözməyəcəklər. Qulaq oxşayan sözlər eşitmək üçün ətraflarına öz ehtiraslarına uyğun müəllimlər toplayacaqlar. Qulaqlarını həqiqətdən döndərəcək, əfsanələrə meyl göstərəcəklər.» 2 Timoteyə 4:3–4 (Müqəddəs Kitab). «... sənin əməllərindən, zəhmətindən, dözümündən və şər adamlara dözmədiyindən xəbərdaram. Həvari olmadıqları halda özlərini həvari adlandıranları sınaqdan keçirdin və onların yalançı olduğunu müəyyən etdin...» Vəhy 2:2 (Müqəddəs Kitab).

«Lakin Ruhda danışan hər kəs peyğəmbər deyil; yalnız Rəbbin yollarına sadiq qalan peyğəmbərdir. Beləliklə, yalançı peyğəmbər də, peyğəmbər də öz yollarından tanınacaq.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 7) *Didaxe*, 11-ci fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 7-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886).

7

«Ruh aydın şəkildə deyir ki, gələcəkdə bəziləri imandan dönəcək, aldadıcı ruhlara və cinlərin təlimlərinə qulaq asacaqlar. Bu təlimlər yalançıların ikiüzlülüyü ilə yayılır. Onların vicdanı sanki yanıq yarası kimi hissiyyatını itirmişdir...» 1 Timoteyə 4:1–2 (Müqəddəs Kitab). «Təfriqəçi adamdan birinci və ikinci xəbərdarlıqdan sonra əlaqəni kəs. Belə adamın yolunu azmış və günahkar olduğuna əmin ola bilərsən. O öz-özünü məhkum etmişdir.» Titə 3:10–11 (Müqəddəs Kitab). «Qardaşlar, sizə yalvarıram ki, öyrəndiyiniz təlimin əleyhinə çıxaraq ayrılıq salan və büdrəməyə səbəb olan adamlara nəzarət edin və onlardan uzaq durun. Çünki belə adamlar Rəbbimiz Məsihə deyil, öz qarınlarına qulluq edirlər; onlar yağlı və yaltaq nitqləri ilə sadəlövh adamların ürəklərini tovlayırlar.» Romalılara 16:17–18 (Müqəddəs Kitab). «Sevimlilər, ümumi xilasımızla bağlı sizə yazmağa çox səy göstərirdim. Bu arada müqəddəslərə ilk və son dəfə əmanət edilən iman uğrunda mübarizə aparmağa sizi həvəsləndirmək üçün sizə yazmağı özümə borc bildim.» Yəhuda 3 (Müqəddəs Kitab). «Buna görə sizə deyirəm: hər bir günah və hər bir küfr insanlara bağışlanacaq; amma Ruha qarşı küfr bağışlanmayacaq.» Matta 12:31 (Müqəddəs Kitab). «Vəhşi heyvana lovğa və küfr danışan bir ağız da verildi. Həm də ona səlahiyyətini qırx iki ay icra etmək izni verildi. O, ağzını açdı ki, Allaha küfr etsin, Onun adına, həmçinin məskəninə, yəni göydə məskən salanlara küfr söyləsin.» Vəhy 13:5–6 (Müqəddəs Kitab). «Buna görə də mən – lakin mən yox, İsa Məsihin məhəbbəti – sizə yalvarıram ki, yalnız məsihçi qidasından istifadə edin və başqa növ otdan, yəni bidətdən uzaq durun. Çünki [buna meyl edənlər] İsa Məsihi öz zəhərləri ilə qarışdırır, etibara layiq olmayan şeylər danışırlar; onlar şirin şəraba öldürücü dərman qatıb verənlərə bənzəyirlər: bundan xəbərsiz olan adam onu həvəslə qəbul edir və ölümcül bir ləzzətlə öz ölümünə gedir.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) Antakyalı İqnati, *Tralleslilərə məktub*, 6-cı fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

İlk Kilsə

«Həqiqətən, yanlışlıq heç vaxt öz çılpaq eybəcərliyi ilə təqdim edilmir ki, belə ifşa olunaraq dərhal aşkar edilməsin.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) Lionlu İrenei, *Bidətlərə qarşı* 1, ön söz, 2-ci bölmə, tərc. Alexander Roberts və William Rambaut, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

8

«Nə bəxtiyardır salehlik uğrunda təqib edilənlər! Çünki Səmavi Padşahlıq onlarındır. İnsanlar Mənə görə sizi təhqir edib təqib edəndə, yalan söyləyib sizə hər cür böhtan atanda siz nə bəxtiyarsınız! Sevinin və şadlanın! Çünki göylərdə mükafatınız böyükdür. Axı sizdən qabaq gələn peyğəmbərləri də belə təqib ediblər.» Matta 5:10–12 (Müqəddəs Kitab). «Mənim adıma görə hamı sizə nifrət edəcək. Amma axıracan dözən xilas olacaq.» Matta 10:22 (Müqəddəs Kitab). «Mənim sizə söylədiyim sözü yadınıza salın: "Qul ağasından üstün deyil". Əgər Məni təqib etdilərsə, sizi də təqib edəcəklər, Mənim sözümə riayət etdilərsə, sizin də sözünüzə riayət edəcəklər.» Yəhya 15:20

(Müqəddəs Kitab). «Sizi sinaqoqlardan qovacaqlar. Hətta o zaman gəlir ki, sizi öldürən hər kəs Allaha xidmət etdiyini zənn edəcək.» Yəhya 16:2 (Müqəddəs Kitab). «Stefan üstünə yağan daşlar altında belə yalvarırdı: «Ya Rəbb İsa, ruhumu qəbul et». Sonra diz çöküb ucadan nida etdi: «Ya Rəbb, bunu onlara günah sayma». Bunu deyəndən sonra gözlərini bu həyata yumdu.» Həvarilərin İşləri 7:59–60 (Müqəddəs Kitab). «O vaxtlar padşah Hirod cəmiyyətin bəzi üzvlərinə zülm etməyə əl atdı. Yəhyanın qardaşı Yaqubu qılıncdan keçirib edam etdirdi.» Həvarilərin İşləri 12:1–2 (Müqəddəs Kitab). «... digərləri də təhqir olunub döyüldülər, habelə zəncirlərə və həbslərə məruz qaldılar; onlar daşqalaq edildilər, mişarlanıb bölündülər, qılıncdan keçirilib öldürüldülər. Bəziləri isə qoyun dərisinə və keçi gönünə bürünərək gəzib-dolaşdılar, yoxsulluğa, əzab-əziyyətə məruz qaldılar...» İbranilərə 11:36–37 (Müqəddəs Kitab). «Məsih İsada möminliyə yaraşan bir həyat sürmək istəyənlərin hamısı təqibə məruz qalacaq.» 2 Timoteyə 3:12 (Müqəddəs Kitab). «Çəkəcəyin əzabdan heç qorxma. Bax iblis aranızdan bəzisini zindana atacaq ki, sınaqdan keçəsiniz. Siz on gün əziyyət çəkəcəksiniz. Ölüm bahasına olsa da, sadiq qal, Mən sənə həyat tacını verəcəyəm.» Vəhy 2:10 (Müqəddəs Kitab). «Quzu beşinci möhürü açanda qurbangahın altında Allahın kəlamına və etdikləri şəhadətə görə kəsilən canları gördüm...» Vəhy 6:9 (Müqəddəs Kitab). «Onlar Quzunun qanı və öz şəhadət sözləri vasitəsilə Ona qalib gəldilər. Hətta ölümlə üzbəüz olanda da Öz canlarını sevmədilər.» Vəhy 12:11 (Müqəddəs Kitab). «...Məsihçiləri şirə!» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 3) Tertullian, *Apologiya*, 40-cı fəsil, tərc. S. Thelwall, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 3-cü cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «Siz bizi nə qədər çox biçirsinizsə, sayımız o qədər çox artır; məsihçilərin qanı toxumdur.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 3) Tertullian, *Apologiya*, 50-ci fəsil, tərc. S. Thelwall, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 3-cü cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

9

«Rəbb Allahın yaratdığı bütün çöl heyvanlarının ən hiyləgəri ilan idi. İlan qadına dedi: «Doğrudanmı, Allah sizə "bağda olan heç bir ağacın bəhrələrindən yeməyin" deyib?»» Yaradılış 3:1 (Müqəddəs Kitab). «Amma qorxuram ki, ilanın hiyləgərliyi ilə Həvvanı aldatması kimi düşüncələrinizin pozulub Məsihə olan səmimi və pak həsr olunmasından azasınız.» 2 Korinflilərə 11:3 (Müqəddəs Kitab). «Buna heyrətlənmək lazım deyil, çünki Şeytan da işıq mələyi cildinə girir.» 2 Korinflilərə 11:14 (Müqəddəs Kitab). «Ertəsi gün xalq səhər tezdən qalxıb yandırma qurbanları ilə ünsiyyət qurbanları kəsdi. Xalq oturub yeyib-içdi, sonra isə qalxıb oynaşdı.» Çıxış 32:6 (Müqəddəs Kitab). «Onlardan bəzisi kimi bütpərəst olmayın. Onlar barədə belə yazılıb: «Xalq oturub yeyib-içdi, sonra isə qalxıb oynaşdı».» 1 Korinflilərə 10:7 (Müqəddəs Kitab). «İsrail xalqı Şittimdə yaşayarkən kişiləri Moav qızları ilə zina etməyə başladı. Bu qadınlar allahlarına qurban kəsəndə İsrail xalqını da dəvət edirdilər. İsrail xalqı qurban ətindən yedi və onların allahlarına səcdə etdi.» Saylar 25:1–2 (Müqəddəs Kitab). «Amma səndən bir az şikayətim var: aranızda Bilamın təliminə bağlı olanlar var. O, Balaqı öyrətdi ki, İsrail övladlarını büdrədərək bütlərə təqdim olunan qurbanların ətini yeməyə və əxlaqsızlığa azdırsın.» Vəhy 2:14 (Müqəddəs Kitab). «Hirodun ad günü qeyd ediləndə Hirodiyanın qızı ortaya çıxıb rəqs etməyə başladı. Bu, Hirodun xoşuna gəldi. O and içib bəyan etdi ki, qız nə istəsə, ona verəcək. Qız isə anasının təhriki ilə dedi: «Vəftizçi Yəhyanın başını burada bir sini içində mənə ver». Padşahı kədər bürüdü, amma içdiyi andlara və qonaqlara görə əmr etdi ki, ona istədiyini versinlər. Beləliklə, zindanda Yəhyanın boynunu vurdurdu.» Matta 14:6–10 (Müqəddəs Kitab). «...tamamilə iblisin xatirinə təsis edilmişdi...» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 3) Tertullian, *Tamaşalar haqqında, yaxud De Spectaculis*, 24-cü fəsil, tərc. S. Thelwall, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 3-cü cild (Buffalo,

NY: Christian Literature Publishing, 1885). «Əvvəlcə teatr əslində Veneranın məbədi idi...» «Bu iki şər ruh sərxoşluğun və şəhvətin himayədarları kimi bir-biri ilə andlı ittifaqdadır.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 3) Tertullian, *De Spectaculis*, 10-cu fəsil, tərc. S. Thelwall, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 3-cü cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «...həyasızlığın öz xüsusi məskəni...», burada «başqa yerdə şərəfsiz sayılandan başqa heç nə hörmətdə deyil». (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 3) Tertullian, *De Spectaculis*, 17-ci fəsil, tərc. S. Thelwall, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 3-cü cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «Səhnə tamaşaları da məni cəlb edirdi; onlar mənim bədbəxtliklərimin təsvirləri və odumun yanacağı ilə dolu idi. İnsan özünün heç vaxt çəkmək istəmədiyi kədərli və faciəli səhnələrə baxanda niyə kədərlənmək istəyir?» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF1 1) Avqustin, *Etiraflar* 3.2.2, tərc. J. G. Pilkington, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 1-ci seriya, 1-ci cild, red. Philip Schaff (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886). «...bəzi adamlar bizi tərk edib at yarışı tamaşası üçün bizdən üz döndərdilər...» «...iblisin əsiri kimi o tamaşaya sürüklənmisən?» «...iblis bu sürünü əzab içində saxlayır...» (ingiliscə mətndən tərcümə: Mark Vermes) Yəhya Xrizostom, *Sirklərə və teatra qarşı* (*Contra ludos et theatra*), tərc. Mark Vermes (2012), ictimai mülkiyyətə verilib, The Tertullian Project, tertullian.org. Elvira Şurasında «aktyorların vəftiz oluna biləcəyi, lakin yalnız o həyat tərzindən imtina etmələri şərti ilə» qərara alındı, Arl Şurasında (314) isə «theatrici və agitatores (oyunlardakı aktyorlar və araba sürənlər) kilsədən kənarlaşdırılmış elan edildi». (ingiliscə mətndən tərcümə) Herbert Thurston, «Theatre», *The Catholic Encyclopedia*, 14-cü cild (New York: Robert Appleton Company, 1912). «Kinonun gücü ondadır ki, o, canlı və konkret obrazlar vasitəsilə danışır.» «Onlar günaha səbəb olur; ehtirasları tərifləyərək gəncləri şər yollara aparırlar.» «...kino artıq pozğunluq məktəbi olmasın.» (ingiliscə mətndən tərcümə) Pi XI, *Vigilanti Cura*, kino haqqında ensiklik məktub, 29 iyun 1936 (Vatican City: Libreria Editrice Vaticana), vatican.va.

10

Peterin gözləri əvvəl Məsihdə, sonra fırtınada

«Peter cavabında Ona dedi: «Ya Rəbb, əgər Sənsənsə, mənə əmr et ki, suların üstü ilə yanına gəlim». İsa «Gəl!» dedi. Peter də qayıqdan çıxıb suların üstü ilə yeridi və İsaya tərəf getdi. Amma küləyin güclü əsdiyini görəndə qorxdu və batmağa başladı. «Ya Rəbb, məni xilas et!» deyə qışqırdı. İsa o anda əlini uzadıb onu tutdu və dedi: «Ey imanı az olan adam, nə üçün şübhə etdin?»» Matta 14:28–31 (Müqəddəs Kitab). «Buna görə bu qədər böyük şahidlər buludu ilə əhatə olunduğumuz üçün biz hər bir yükü və bizi asanlıqla çaşdıran günahı tərk edib qarşımızdakı yarışda dözümlə qaçaq. Gözümüzü imanımızın Banisi və Kamilləşdiricisi olan İsaya dikək. O, qarşısına qoyulan sevincə görə rüsvayçılığı heç sayıb çarmıxa çəkilməyə tab gətirdi və Allahın taxtının sağında oturdu.» İbranilərə 12:1–2 (Müqəddəs Kitab).

Paul dünyəvilik və çarmıx haqqında

«Sizə dəfələrlə söylədiyim kimi indi də göz yaşları içində təkrar deyirəm: bir çoxları Məsihin çarmıxına düşmən olaraq həyat sürür. Onların sonu həlakdır. Onların allahı qarınlarıdır. Öz rüsvayçılıqları ilə fəxr edir, yalnız dünyəvi şeylər barədə düşünürlər.» Filipililərə 3:18–19 (Müqəddəs Kitab). «Qardaşlar, hesab etmirəm ki, bunu tutmuşam. Yalnız bir şey edirəm: arxada qalanları unudub qarşımda olana çatmaq üçün cəhd edirəm və hədəfə

doğru qaçıram ki, mükafatı alım, yəni Allahın Məsih İsada yuxarıya çağırışına nail olum.» Filipililərə 3:13–14 (Müqəddəs Kitab). «Mənsə Rəbbimiz İsa Məsihin çarmıxından başqa şeylə əsla öyünmərəm. Bunun vasitəsilə dünya mənim üçün çarmıxa çəkildi, mən də dünya üçün çarmıxa çəkildim.» Qalatiyalılara 6:14 (Müqəddəs Kitab). «Çünki mən aranızda olanda İsa Məsihdən, yəni çarmıxa çəkilmiş Şəxsdən başqa heç bir şey bilməməyi qərara aldım.» 1 Korinflilərə 2:2 (Müqəddəs Kitab). «Beləliklə, Məsihlə birlikdə dirildiyinizə görə ucalardakı şeyləri axtarın. Orada Məsih Allahın sağında oturub. Dünyəvi şeyləri deyil, ucalardakı şeyləri düşünün.» Kolosselilərə 3:1–2 (Müqəddəs Kitab). «Bu dövrə uyğunlaşmayın, əksinə, düşüncənizin təzələnməsi ilə dəyişin ki, Allahın yaxşı, razı salan və kamil iradəsini ayırd edəsiniz.» Romalılara 12:2 (Müqəddəs Kitab). «Gözlərimizi görünən şeylərə deyil, görünməyən şeylərə dikirik. Çünki görünənlər gəldi-gedər, görünməyənlərsə əbədidir.» 2 Korinflilərə 4:18 (Müqəddəs Kitab). «Çünki Dima indiki dövrü sevdiyi üçün məni tərk edib...» 2 Timoteyə 4:10 (Müqəddəs Kitab). «Əsgərlik edən insan gündəlik həyatla bağlı işlərə sürüklənməz, ona əmr edən zabiti razı salmağa çalışar.» 2 Timoteyə 2:4 (Müqəddəs Kitab). «Şeytan bizdən mənfəət qazanmasın. Çünki onun niyyətlərindən xəbərsiz deyilik.» 2 Korinflilərə 2:11 (Müqəddəs Kitab).

Yəhya və Yaqub dünya sevgisi haqqında

«Dünyanı və dünyada olan şeyləri sevməyin. Kim dünyanı sevirsə, onda Atadan olan məhəbbət yoxdur. Çünki dünyada olan hər şey – cismani ehtiraslar, acgözlük və dünya malına görə təkəbbür Atadan yox, dünyadan gəlir. Dünya və ondakı ehtiraslar keçib-gedir, amma Allahın iradəsinə əməl edən əbədi qalır.» 1 Yəhya 2:15–17 (Müqəddəs Kitab). «Ey vəfasızlar, dünya ilə dostluğun Allaha qarşı düşmənçilik olduğunu bilmirsinizmi? Buna görə də dünya ilə dost olmaq istəyən özünü Allaha düşmən edər.» Yaqub 4:4 (Müqəddəs Kitab).

Məsihin xəbərdarlıqları

«... Çəkil qarşımdan, Şeytan! Sən Mənə mane olursan. Sən Allahın işləri haqqında deyil, insan əməlləri barəsində fikirləşirsən». Matta 16:23 (Müqəddəs Kitab). «Yer üzündə özünüzə xəzinələr yığmayın. Orada güvə və pas onları məhv edər ya da oğrular girib oğurlayar. Bunun yerinə özünüzə göydə xəzinələr yığın. Orada nə güvə, nə pas onları məhv edər, nə də oğrular girib oğurlayar. Çünki xəzinən haradadırsa, ürəyin də orada olacaq.» Matta 6:19–21 (Müqəddəs Kitab). «Heç kim iki ağaya qulluq edə bilməz. Çünki ya birinə nifrət edib o birisini sevəcək ya da birinə bağlı qalıb o birisinə xor baxacaq. Siz həm Allaha, həm də sərvətə qulluq edə bilməzsiniz.» Matta 6:24 (Müqəddəs Kitab). «Ona görə də siz əvvəlcə Allahın Padşahlığını və Onun salehliyini axtarın. Onda bunların hamısı sizə əlavə olaraq veriləcək.» Matta 6:33 (Müqəddəs Kitab). «Tikanlar arasına səpilən odur ki, kəlamı eşidir, lakin bu dövrün qayğıları və var-dövlətin aldadıcılığı kəlamı boğur və kəlam barsız olur.» Matta 13:22 (Müqəddəs Kitab). «Tikanlar arasına düşənlərsə bunlardır: kəlamı eşidirlər, amma get-gedə bu həyatın qayğılarından, var-dövlətindən, zövqlərindən boğulur və yaxşı bəhrə vermirlər.» Luka 8:14 (Müqəddəs Kitab). «Özünüzə fikir verin! Qoy ürəkləriniz eyş-işrət və sərxoşluqla, bu həyatın qayğıları ilə yüklənməsin. Qoy qiyamət günü bir tələ kimi üzərinizə qəflətən gəlməsin.» Luka 21:34 (Müqəddəs Kitab). «... Marta, Marta, sən çox şeyin qayğısını çəkib təlaşa düşürsən. Yalnız bir şey lazımdır. Məryəm yaxşısını seçdi. Bu da onun əlindən alınmayacaq». Luka 10:41–42 (Müqəddəs Kitab). «Daşqından əvvəlki həmin günlərdə, Nuhun gəmiyə girdiyi günə qədər insanlar yeyib-içir, evlənir, ərə gedirdi. Daşqın gəlib hamısını aparana qədər bixəbər idilər. Bəşər Oğlunun zühuru da belə olacaq.» Matta 24:38–39 (Müqəddəs Kitab). «... Kotanı tutub geriyə baxan Allahın Padşahlığına layiq deyil». Luka 9:62

(Müqəddəs Kitab). «Amma hamı birdən üzr istəməyə başladı. Birincisi ona dedi: “Mən bir torpaq sahəsi almışam, gedib ona baxmalıyam. Səndən xahiş edirəm, məni bağışla”. Digəri isə dedi: “Mən beş cüt öküz satın almışam və onları yoxlamağa gedirəm. Səndən xahiş edirəm, məni bağışla”. Üçüncüsü dedi: “Mən təzə evlənmişəm, buna görə də gələ bilmərəm”.» Luka 14:18–20 (Müqəddəs Kitab). «Lutun arvadını yadınıza salın!» Luka 17:32 (Müqəddəs Kitab). «Ancaq Lutun arvadı dönüb geriyə baxdı və duz sütununa çevrildi.» Yaradılış 19:26 (Müqəddəs Kitab). «... Məgər Mənimlə birlikdə bir saat oyaq qala bilməzdinizmi? Oyaq durub dua edin ki, sınağa düşməyəsiniz. Ruh həvəsli, cisim isə gücsüzdür». Matta 26:40–41 (Müqəddəs Kitab). «Ona görə gəlin başqaları kimi yatmayaq, əksinə, oyanıb ayıq-sayıq dayanaq.» 1 Saloniklilərə 5:6 (Müqəddəs Kitab).

Düşmən zərbə endirərkən diqqəti yayınanlar

«Adamlar yatanda onun düşməni gəlib buğdaların arasına dəlicə səpib getdi.» Matta 13:25 (Müqəddəs Kitab). «Bahar gələndə padşahlar müharibəyə çıxan vaxt Davud Yoavı, zabitlərini bütün İsrail ordusu ilə birlikdə müharibəyə göndərdi. Onlar Ammonluları qırıb Rabbanı mühasirəyə aldılar. Davud isə Yerusəlimdə qaldı. Bir axşamçağı Davud yatağından qalxıb padşah sarayının damı üstündə gəzişirdi. O, damdan baxıb gördü ki, bir qadın yuyunur. Qadın çox gözəl idi.» 2 Şamuel 11:1–2 (Müqəddəs Kitab). «Delila dizləri üstündə Şimşonu yuxuya verdi. Sonra adam çağırıb onun saçının yeddi hörüyünü qırxdırdı və bununla onu gücdən saldı. Şimşonun gücü get-gedə yox oldu.» Hakimlər 16:19 (Müqəddəs Kitab). «Padşah Belşassar min nəfər əyanı üçün böyük bir ziyafət qurdu və onlarla şərab içdi. Belşassar şərab içərkən əmr etdi ki, babası Navuxodonosorun Yerusəlimdəki məbəddən çıxardığı qızıl və gümüş qabları gətirsinlər və padşah, əyanları, arvadları və cariyələri onlarla şərab içsin. Onda məbəddən – Allahın Yerusəlimdə olan evindən çıxarılmış qızıl qablar gətirildi. Padşah, əyanları, arvadları və cariyələri bunlarla şərab içməyə başladı. Onlar şərab içərək qızıl, gümüş, tunc, dəmir, ağac və daş allahlara həmd etdi. Elə bu an bir insan əlinin barmaqları göründü və şamdanın yanında padşah sarayının divarının suvağı üzərinə nəsə yazdı. Padşah yazan əli gördü.» Daniel 5:1–5 (Müqəddəs Kitab). «Həmin gecə Xaldey padşahı Belşassar öldürüldü.» Daniel 5:30 (Müqəddəs Kitab). «Bu məbəd xaraba qaldığı halda Sizin üçün damı yaraşıqlı evlərinizdə oturmaq vaxtıdırmı?» İndi isə Ordular Rəbbi belə deyir: «Həyat yollarınız haqqında yaxşı düşünün. Çox əkdiniz, amma az götürdünüz. Yeyirsiniz, amma doymursunuz. İçirsiniz, amma susuzluğunuz yatmır. Geyinirsiniz, amma geyiminiz sizi isitmir. Məvacibiniz cırıq kisəyə qoyulur».» Xaggay 1:4–6 (Müqəddəs Kitab). «Xalqın arasında olan alçaq yadellilərin iştahası ifrat dərəcədə artdı. İsrail övladları da yenə ağlayıb dedilər: «Kaş ki yeməyə ətimiz olaydı! Misirdə müftə yediyimiz balıqları, xiyarları, qarpızları, kəvərləri, soğanları və sarımsaqları yadımıza salırıq. Ancaq indi iştahamız küsüb, yeməyə mannadan başqa bir şey görmürük».» Saylar 11:4–6 (Müqəddəs Kitab). «Bu iş aramıza gizlicə soxulan yalançı qardaşlar üzündən oldu. Onlar Məsih İsada malik olduğumuz azadlığı əl altından öyrənib bizi kölə etmək üçün gizlicə aramıza girdilər...» Qalatiyalılara 2:4 (Müqəddəs Kitab). «Çünki Allahımızın lütfünü pozğunluq üçün bəhanələrə çevirən, yeganə Pərvərdigarı – Rəbbimiz İsa Məsihi inkar edən bəzi allahsız adamlar gizlicə aranıza girdilər. Onların mühakiməyə uğrayacaqları çoxdan yazılmışdır.» Yəhuda 4 (Müqəddəs Kitab).

Gözləri sabit saxlamaq

«Qoyma gözlərim fani şeylərə baxsın, Öz yolunda mənə həyat bəxş et.» Zəbur 119:37 (Müqəddəs Kitab). «Gözlərin irəliyə baxsın, Düppədüz qarşına nəzər sal.» Süleymanın Məsəlləri 4:25 (Müqəddəs Kitab).

«İndi mən iti dovşanın ardınca qaçarkən görmək üçün sirkə getmirəm; lakin təsadüfən çöldə belə bir ova rast gəlsəm, o, bəlkə də məni hətta ciddi bir fikirdən də yayındırır... Evdə oturarkən milçək tutan bir kərtənkələ, yaxud torlarına atılan milçəkləri dolaşdıran bir hörümçək necə olur ki, tez-tez diqqətimi çəkir?... o zaman dualarımız bununla tez-tez kəsilir və pozulur...» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF1 1) Avqustin, *Etiraflar* 10.35.57, tərc. J. G. Pilkington, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 1-ci seriya, 1-ci cild, red. Philip Schaff (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886).

11

«Məndən başqa allahların olmasın. Özün üçün heç bir oyma büt, nə yuxarıda – səmada və ya aşağıda – yerdə, nə də yerdən aşağıya yığılan sulardakı şeylərin heç birinin surətini düzəltmə. Belə şeylərə səcdə qılaraq ibadət etmə. Çünki Mən, sənin Allahın Rəbb, qısqanc Allaham. Mənə nifrət edən ataların cəzasını üç-dörd nəslə qədər övladlarına çəkdirərəm...» Çıxış 20:3–5 (Müqəddəs Kitab). «Şadrak, Meşak və Aved-Neqo padşaha cavab verdi: «Ey Navuxodonosor, bizim bu iş üçün sənin önündə özümüzü müdafiə etməyimizə ehtiyac yoxdur. Ey padşah, əgər belə olsa, qulluq etdiyimiz Allahımız bizi odla qızmış sobadan xilas etməyə qadirdir və sənin də əlindən qurtaracaq. Sənə məlum olsun ki, ey padşah, əgər belə olmasa da, biz sənin allahlarına qulluq edən deyilik və sənin qoyduğun qızıl heykələ də səcdə etməyəcəyik».» Daniel 3:16–18 (Müqəddəs Kitab). «Təyin olunan gündə şahlıq libasını geyən Hirod hökm kürsüsünə oturaraq Sur və Sidonlulara müraciət etdi. Camaat qışqırmağa başladı: «Bu bir insanın səsi deyil, bir allahın səsidir!» O anda Rəbbin bir mələyi Hirodu vurdu. Çünki izzəti Allaha vermədi. Onu daxildən qurdlar yedi və canı çıxdı.» Həvarilərin İşləri 12:21–23 (Müqəddəs Kitab). «Əjdahaya səcdə etdilər, çünki vəhşi heyvana səlahiyyət verən o idi. Həmçinin vəhşi heyvana səcdə edib dedilər: «Kim bu vəhşi heyvana tay olar və onunla döyüşə bilər?»» Vəhy 13:4 (Müqəddəs Kitab). «Ona həmin vəhşi heyvanın surətinə nəfəs vermək qüdrəti verildi ki, bu surət də danışsın və ona səcdə etməyən hər kəsin öldürülməsini əmr etsin.» Vəhy 13:15 (Müqəddəs Kitab). «Beləliklə, ey sevimlilərim, bütpərəstlikdən uzaqlaşın.» 1 Korinflilərə 10:14 (Müqəddəs Kitab). «Ey övladlar, özünüzü bütlərdən qoruyun!» 1 Yəhya 5:21 (Müqəddəs Kitab). «Ona dedilər: «Qeysərin». O vaxt İsa onlara dedi: «Elə isə, qeysərin haqqını qeysərə, Allahın haqqını Allaha verin».» Matta 22:21 (Müqəddəs Kitab). «"Ağa Qeysər" deməyin və qurban kəsməyin nə zərəri var...» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) *Polikarpın şəhidliyi*, 8-ci fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «Qeysərin bəxtinə and iç; tövbə et və "Ateistlərə ölüm!" de.» ... «Səksən altı il Ona qulluq etmişəm və O, mənə heç bir pislik etməyib...» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) *Polikarpın şəhidliyi*, 9-cu fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

Bir Roma valisinin qeydi (qədim qeyri-xristian mənbə)

«Məsihçi olduqlarını və ya məsihçi olmuş olduqlarını inkar edənlər mənim onlara diktə etdiyim sözlərlə allahları çağırdıqda, bu məqsədlə allahların heykəlləri ilə birlikdə gətirilməsini əmr etdiyim sənin təsvirinə buxur və şərabla dua etdikdə və üstəlik Məsihə lənət etdikdə – deyilənə görə, həqiqətən məsihçi olanları bunların heç birini etməyə məcbur etmək mümkün deyil...» (ingiliscə mətndən tərcümə: James J. O'Donnell) Kiçik Plini, *Məktublar* 10.96,

İmperator Trayana (təxminən eramızın 112-ci ili), James J. O'Donnell tərəfindən dərc edilmiş ingiliscə tərcümə, Georgetown University, faculty.georgetown.edu/jod/texts/pliny.html (səhifədə tərcüməçinin adı göstərilməyib).

12

«Kim insan qanı töksə, Onun da qanı İnsan əli ilə töküləcək. Çünki Allah insanı Öz surətinə görə yaradıb.» Yaradılış 9:6 (Müqəddəs Kitab). «Qətl etmə.» Çıxış 20:13 (Müqəddəs Kitab). «Rəbbin zəhləsi altı şeydən gedir, Yeddi şey var, ondan ikrah edir: Təkəbbürlə baxan gözlər; Yalan danışan dil; Nahaq qan tökən əllər...» Süleymanın Məsəlləri 6:16–17 (Müqəddəs Kitab). «Oğul-qızlarını Cinlərə qurban verdilər. Oğul-qızlarının günahsız qanını tökdülər, Onları Kənan bütlərinə qurban verdilər, Ölkəni qana bulaşdırdılar.» Zəbur 106:37–38 (Müqəddəs Kitab). «Çünki onlar Məndən üz döndərdi, buranı yad bir ölkəyə çevirdi. Orada özlərinin, atalarının və Yəhuda padşahlarının tanımadıqları başqa allahlara buxur yandırdılar və bu yeri günahsız qanla doldurdular. Öz uşaqlarını odda Baal bütlərinə yandırma qurbanı vermək üçün Baal səcdəgahlarını qurdular. Mən belə bir şeyi nə buyurdum, nə söylədim, nə də ağlıma gətirdim...» Yeremya 19:4–5 (Müqəddəs Kitab). «Sən mənim daxili üzvlərimi yaratmısan, Mənə ana bətnində quruluş vermisən. Sən məni ecazkar, əsrarəngiz yolla yaratmısan, Ona görə şükür edirəm. Nə qədər xariqəli işlər görmüsən! Bunu ürəkdən yaxşı dərk edirəm. Mən gizli bir yerdə yaranarkən, Dünyanın dərin yerində yaranarkən Bədənim Səndən gizli qalmadı. Dünyaya gəlməzdən əvvəl Sənin gözlərin məni gördü. Ömrüm başlamazdan əvvəl Mənə təyin etdiyin hər bir günü kitabına yazmısan.» Zəbur 139:13–16 (Müqəddəs Kitab). «Mən sənə ananın bətnində Surət verməzdən əvvəl səni tanıdım, Doğulmazdan əvvəl səni təqdis edib Millətlərə peyğəmbər etdim». Yeremya 1:5 (Müqəddəs Kitab). «...uşağı abortla öldürməyəcəksən və doğulanı qətlə yetirməyəcəksən...» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 7) *Didaxe*, 2-ci fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 7-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886). «Hamı kimi evlənirlər; övlad dünyaya gətirirlər, lakin öz övladlarını məhv etmirlər.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) *Diognetə məktub*, 5-ci fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «Abort törətmək üçün dərman işlədən qadınların qətl törətdiyini və abort üçün Allaha hesab verməli olacaqlarını söylədiyimiz halda, biz hansı əsasla qətl törədərdik?» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 2) Afinalı Afinaqor, *Məsihçilər üçün vəsatət*, 35-ci fəsil, tərc. B. P. Pratten, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 2-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

13

«Onların kefi kökələndə dedilər: «Şimşonu bura gətirin, qoy bizi əyləndirsin». Onlar Şimşonu zindandan çağırtdırdılar və Şimşon onların qarşısında oynadı. Onu direklər arasında dayandırdılar.» Hakimlər 16:25 (Müqəddəs Kitab). «Çünki mənə elə gəlir ki, Allah biz həvariləri ölümə məhkum olunanlar kimi ən sonda nümayiş etdirdi. Biz də həm dünya, həm mələklər, həm də insanlar üçün bir tamaşa olduq.» 1 Korinflilərə 4:9 (Müqəddəs Kitab). «Siz əvvəlki günləri xatırlayın. O vaxt Allahın nuru üzərinizə saçandan sonra əzablı, böyük mübarizəyə tab gətirdiniz. Bəzən təhqir və əziyyətlərə uğrayıb tamaşaya qoyuldunuz, bəzənsə eyni rəftara məruz qalanların dərdinə şərik oldunuz.» İbranilərə 10:32–33 (Müqəddəs Kitab). «Avropa imperiyasını irs alan Honori Romada uzun müddət keçirilən qladiator döyüşlərinə son qoydu. Bunu etməsinə aşağıdakı hadisə səbəb oldu. Telemax adlı bir adam zahidlik həyatını qəbul etmişdi. O, Şərqdən yola çıxmış və bu səbəbdən Romaya gəlmişdi. Orada o iyrənc tamaşa göstərilərkən o özü stadiona girdi, arenaya enib bir-birinə qarşı silah işlədən adamları

dayandırmağa çalışdı. Qırğına tamaşa edənlər hiddətləndilər və belə qanlı işlərdən zövq alan cinin dəli qəzəbinə qapılaraq sülh carçısını daşqalaq edib öldürdülər. Heyranlığa layiq imperator bundan xəbər tutanda Telemaxı qalib şəhidlərin sırasına daxil etdi və o allahsız tamaşaya son qoydu.» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF2 3) Teodorit, *Kilsə tarixi* 5.26, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 2-ci seriya, 3-cü cild, red. Philip Schaff və Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1892). «Çünki o qanı görən kimi bir növ vəhşilik içdi; üzünü çevirmədi, əksinə, gözünü dikdi, özü də bilmədən dəlilik içdi, günahkar yarışdan həzz aldı və qanlı əyləncədən sərxoş oldu.» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF1 1) Avqustin, *Etiraflar* 6.8.13, tərc. J. G. Pilkington, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 1-ci seriya, 1-ci cild, red. Philip Schaff (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886). «Biz isə bir insanın öldürülməsini görməyin onu öldürməklə demək olar ki, eyni şey olduğunu hesab edərək belə tamaşalardan imtina etmişik.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 2) Afinalı Afinaqor, *Məsihçilər üçün vəsatət*, 35-ci fəsil, tərc. B. P. Pratten, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 2-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

14

«Rəbb belə deyir: "İsraillilərin üç-dörd qat günahına görə Onları cəzasız buraxmayacağam, Çünki onlar düz adamları pula, Möhtacları da bir cüt çarığa satır, Yoxsulları toz-torpağın içinə salıb əzir, Məzlumlara yol vermir. Ata və oğul eyni qızla yatıb Müqəddəs adımı ləkələyir...» Amos 2:6–7 (Müqəddəs Kitab). «Kasıbı ayaq altına saldığınıza görə, Ondan taxıl qopardığınıza görə Yonulmuş daşdan evlər tikib Onların içində yaşamayacaqsınız. Gözəl üzümlüklər salıb Onların şərabını içməyəcəksiniz. Çünki cinayətlərinizin çox, Günahlarınızın ağır olduğunu bilirəm. Ey salehi incidənlər, rüşvət alanlar, Möhtacların haqqını tapdalayanlar!» Amos 5:11–12 (Müqəddəs Kitab). «Kasıba zülm edən Yaradanına xor baxar, Yoxsula lütf göstərən Ona hörmət edər.» Süleymanın Məsəlləri 14:31 (Müqəddəs Kitab). «Kasıbı fəqir olduğu üçün soyma, Darvazada məzlumu zülmə salma. Çünki onların münaqişəsinə Rəbb baxar, Onları soyanları soyub-talayar.» Süleymanın Məsəlləri 22:22–23 (Müqəddəs Kitab). «Rəbb xalqının rəhbərlərini, Başçılarını məhkəməyə gətirir: «Sizsiniz üzüm bağını yeyib-dağıdan, Kasıbların malı ilə evlərinizi dolduran. Nə haqla xalqıma zülm edib Yoxsullara əzab verirsiniz?» Bunu Ordular Rəbbi Xudavənd bəyan edir.» Yeşaya 3:14–15 (Müqəddəs Kitab). «İndi isə, ey varlılar, başınıza gələcək kədərli hadisələrə görə fəryad edib ağlayın! Var-dövlətiniz çürüyüb, paltarlarınızı da güvə yeyib. Qızıl-gümüşünüz paslanıb. Onların pası sizə qarşı şahidlik edəcək və ətinizi od kimi yandırıb-yaxacaq. Bu axır zamanda var-dövlət yığmısınız. Bax zəmilərinizi biçən işçilərdən hiyləgərcəsinə gizlətdiyiniz əmək haqqı sizə qarşı haray çəkir. Biçinçilərin fəryadı Ordular Rəbbinin qulaqlarına çatıb!» Yaqub 5:1–4 (Müqəddəs Kitab). «Zəngin olmaq istəyənlərsə sınağa və tora düşərlər; insanı məhvə və həlaka aparan bir çox axmaq və ziyanverici ehtiraslara batırlar. Çünki hər cür pisliyin kökü pulpərəstlikdir. Kimlərsə bu həvəslə imandan azıb öz-özlərinə sanki bıçaq soxmuş kimi çox əzab verdilər.» 1 Timoteyə 6:9–10 (Müqəddəs Kitab).

İlk Kilsə

«Ehtiyacı olandan üz döndərməyəcəksən, əksinə, hər şeyi qardaşınla bölüşəcəksən...» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 7) *Didaxe*, 4-cü fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 7-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886). «Buna görə də torpaqlar əvəzinə hər kəs bacardığı qədər əzab çəkən canları satın alsın; dul qadınlara və yetimlərə baş çəkin və onlara biganə qalmayın; Rəbdən aldığınız var-dövlətinizi və bütün hazırlıqlarınızı belə torpaqlara və evlərə sərf edin. Çünki Ağa sizi buna görə varlı etdi ki,

Onun üçün bu xidmətləri yerinə yetirəsiniz...» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 2) *Hermasın Çobanı*, 1-ci bənzətmə, tərc. F. Crombie, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 2-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

Papa sənədləri

«Kiminsə haqqı olan muzdunu kəsmək Göylərin intiqam qəzəbinə fəryad edən böyük cinayətdir.» (ingiliscə mətndən tərcümə) Papa Leo XIII, *Rerum Novarum*, kapital və əmək haqqında ensiklik məktub, 15 may 1891, 20-ci bənd (Vatican City: Libreria Editrice Vaticana), vatican.va. Eyni bənddə ensiklik «qazanc xatirinə yoxsullara və imkansızlara təzyiq göstərmək» cəhdini pisləyir və bildirir ki, «başqasının ehtiyacından öz mənfəətini toplamaq» «bütün insani və ilahi qanunlarla pislənir» (ingiliscə mətndən tərcümə). Yenə orada.

15

«İnsan oğurlayıb satan yaxud saxlayan adam öldürülməlidir.» Çıxış 21:16 (Müqəddəs Kitab). «Əgər İsrail övladları arasında kimsə soydaşını oğurlayıb onunla kölə kimi rəftar edərsə yaxud onu satarsa, bu oğru öldürülməlidir. Beləliklə, aranızdan pisliyi atın.» Qanunun Təkrarı 24:7 (Müqəddəs Kitab). «Bunu da bilirik ki, Qanun saleh üçün deyil, qanunsuzlar və itaətsizlər, allahsızlarla günahkarlar, müqəddəs olmayanlar və Allahla əlaqəsi olmayanlar, ata və analarını öldürənlər, qatillər, əxlaqsızlar, kişibazlar, adam oğruları, yalançılar, andı pozanlar və sağlam təlimə zidd olan bütün başqaları üçün qoyulmuşdur...» 1 Timoteyə 1:9–10 (Müqəddəs Kitab). «Yer üzünün tacirləri də onun üçün ağlayıb yas tutur, çünki onların malını – qızıl, gümüş, qiymətli daşlar və mirvariləri; incə kətan, ipək, tünd qırmızı və al rəngli parçaları; hər cür ətirli ağacı; fil sümüyündən, ən qiymətli ağacdan, tuncdan, dəmirdən və mərmərdən olan hər cür əşyanı; darçın, hil, buxur, ətirli yağ və kündürü; şərab, zeytun yağı, narın un və buğdanı; mal-qara, qoyunlar, atlar və arabaları; insan bədənləri və canlarını da artıq heç kəs almır.» Vəhy 18:11–13 (Müqəddəs Kitab). «Artıq Yəhudi ilə Yunan, qulla azad, kişi ilə qadın arasında fərq yoxdur. Çünki hamınız Məsih İsada birsiniz.» Qalatiyalılara 3:28 (Müqəddəs Kitab). «... artıq qul kimi deyil, quldan üstün, sevimli bir qardaş kimi qəbul edəsən. O, xüsusilə, mənim üçün çox sevimlidir. Lakin həm cismən, həm də Rəbdə olaraq sənin üçün daha artıq sevimli qardaşdır.» Filimona 1:16 (Müqəddəs Kitab). «"Nökərlər və kənizlər aldım..." Siz təbiəti azad olan və azad iradə ilə səciyyələnən insanları köləliyə məhkum edirsiniz. ... Allahın surətini neçə obola qiymətləndirdiniz?» (ingiliscə mətndən tərcümə: Andrew Maguire) Nissalı Qriqori, *Vaiz kitabı haqqında moizələr* 4, tərc. Andrew Maguire, Early Church Texts (earlychurchtexts.com).

16

«Aranızda oğul və qızını oda qurban verən, falçı, gələcəyideyən, baxıcı, cadugər, ovsunçu, cindarlara və ruhçağıranlara müraciət edən yaxud ölülәriçağıran olmasın. Rəbb belə iş görənlərə nifrət edir. Elə bu iyrənc işlərə görə Allahınız Rəbb millətləri sizin qarşınızdan qovacaq.» Qanunun Təkrarı 18:10–12 (Müqəddəs Kitab). «Cindarlara və ruh çağıranlara tərəf dönməyin, onlarla danışmayın, yoxsa murdarlanarsınız. Allahınız Rəbb Mənəm.» Levililər 19:31 (Müqəddəs Kitab). «Sizə bəzi adamlar deyəndə ki, «pıçıldayıb-mırtıldayan cindarlarla, ruhçağıranlarla danışın», onlara belə cavab verin: «Xalq öz Allahından məsləhət almamalıdırmı? Heç dirilər barəsində ölülərlə danışarlarmı?» Yeşaya 8:19 (Müqəddəs Kitab). «Çünki üsyankarlıq falçılığa bərabər günahdır, İnadkarlıq isə özbaşınalıq və bütpərəstliyə bərabərdir. İndi ki sən Rəbbin sözünü rədd etdin, O da səni padşahlıqdan rədd etdi». 1 Şamuel 15:23 (Müqəddəs Kitab). «Cadugərliklə məşğul olan bir dəstə insan da öz

kitablarını yığıb hamının qarşısında yandırdı. Kitablarının qiyməti hesablananda məlum oldu ki, əlli min gümüş pula bərabər idi.» Həvarilərin İşləri 19:19 (Müqəddəs Kitab). «Cismani təbiətin əməlləri isə bəllidir. Bunlar cinsi əxlaqsızlıq, murdarlıq, pozğunluq, bütpərəstlik, sehrbazlıq, düşmənçilik, münaqişə, qısqanclıq, hiddət, özünü göstərmə, nifaq, təfriqələr, paxıllıq, sərxoşluq, eyş-işrət və buna bənzər şeylərdir. Sizə əvvəllər xəbərdarlıq etdiyim kimi indi də xəbərdarlıq edirəm ki, bunları edənlər Allahın Padşahlığını irs almayacaqlar.» Qalatiyalılara 5:19–21 (Müqəddəs Kitab). «Qorxaqların, imansızların, iyrənclərin, qatillərin, əxlaqsızların, sehrbazların, bütpərəstlərin və bütün yalançıların aqibəti isə od və kükürdlə yanan göldə olacaq; bu, ikinci ölümdür». Vəhy 21:8 (Müqəddəs Kitab). «Övladım, əlamətlərə baxıb fal açan olma, çünki bu bütpərəstliyə aparır; nə ovsunçu, nə də münəccim ol...» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 7) *Didaxe*, 3-cü fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 7-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886). «Kahinliyə və ya ruhanilərə mənsub olanlar sehrbaz, ovsunçu, riyaziyyatçı və ya münəccim olmasınlar; öz canları üçün zəncir olan amulet deyilən şeyləri də düzəltməsinlər. Bunları taxanların isə Kilsədən çıxarılmasını əmr edirik.» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF2 14) Laodikeya Şurası, 36-cı kanon, tərc. Henry R. Percival, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 2-ci seriya, 14-cü cild, red. Philip Schaff və Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1900).

Katexizis

«Falçılığın bütün formaları rədd edilməlidir: Şeytana və ya cinlərə müraciət etmək, ölüləri çağırmaq və ya gələcəyi "açdığı" yanlış olaraq güman edilən başqa əməllər. Ulduz fallarına müraciət etmək, astrologiya, əl falı, əlamətlərin və püşklərin yozulması, gələcəyi görmə hadisələri və mediumlara müraciət etmək – bütün bunların arxasında zaman, tarix və nəhayət, başqa insanlar üzərində hakimiyyət arzusu, eləcə də gizli qüvvələri özünə rəğbətləndirmək istəyi gizlənir. Bunlar yalnız Allaha borclu olduğumuz izzətə, ehtirama və məhəbbət dolu qorxuya ziddir.» (ingiliscə mətndən tərcümə) *Katolik Kilsəsinin Katexizisi*, 2-ci nəşr (Vatican City: Libreria Editrice Vaticana, 1997), 2116-cı bənd.

17

«Tişbeli İlyasa Rəbbin bu sözü nazil oldu: «Qalx Samariyada İsrailə padşahlıq edən Axavı qarşılamağa get. O, Navotun üzüm bağındadır. Axav onu mülk etmək üçün oraya yollandı. Sən ona söylə ki, Rəbb belə deyir: "Qatillik etdin, hələ özünə mülk də götürürsən?" Sonra ona söylə ki, Rəbb belə deyir: "Navotun qanını köpəklərin yaladıqları yerdə sənin də qanını köpəklər yalayacaq"».» 1 Padşahlar 21:17–19 (Müqəddəs Kitab). «Ölkə içindəki başçıları ovunu parçalayan canavar kimidir, haqsız muzd əldə etmək üçün qan tökür, cana qıyırlar.» Yezekel 22:27 (Müqəddəs Kitab). «Onda mən dedim: «Dinləyin, ey Yaqub rəhbərləri, Ey İsrail xalqının başçıları! Axı siz ədalətli olmalısınız! Siz ki yaxşıya nifrət edirsiniz, Pisliyi sevirsiniz, Xalqımın dərisini soyursunuz, Ətini sümüklərindən qoparırsınız, Siz xalqımın ətini yeyirsiniz, Dərisini soyursunuz, sümüyünü qırırsınız. Sanki qazanda, tavada bişirilən ət kimi Xalqımı doğrayırsınız.» Mikeya 3:1–3 (Müqəddəs Kitab). «Dünya şahları yığışır, Hökmdarlar Rəbbə və Onun məsh etdiyinə qarşı birləşir. Deyirlər: «Gəlin onların buxovlarını qoparaq, Üstümüzdəki zəncirlərini ataq». Göylərin sakini gülür, Xudavənd onlara istehza edir.» Zəbur 2:2–4 (Müqəddəs Kitab). «Ədalət götürülsə, padşahlıqlar böyük quldurluqlardan başqa nədir?» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF1 2) Avqustin, *Allahın şəhəri haqqında* 4.4, tərc. Marcus Dods, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 1-ci seriya, 2-ci cild, red. Philip Schaff (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1887). «Əgər sən iştirak etmək niyyətindəsənsə, qurbanı təqdim etməyə cəsarət etmirəm.» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF2 10) Milanlı

Ambrozi, 51.13 saylı məktub, İmperator Feodosiyə, tərc. H. de Romestin, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 2-ci seriya, 10-cu cild, red. Philip Schaff və Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1896).

18

«Həvarilərin əl qoyması ilə Ruhun verildiyini görən Şimon onlara pul təklif edərək dedi: «Mənə də belə bir səlahiyyət verin. Əlimi kimin üstünə qoysam, Müqəddəs Ruhu alsın». Peter ona dedi: «Pulun da yox olsun, sən də! Ona görə ki sən Allahın ənamını pulla əldə edə bilmək xəyalına düşmüsən. Bu işdə sənin nə haqqın var, nə payın. Çünki Allahın qarşısında ürəyin düz deyil.» Həvarilərin İşləri 8:18–21 (Müqəddəs Kitab). «Ey bəşər oğlu, peyğəmbərlik et, İsrailin çobanlarına qarşı peyğəmbərlik edib onlara söylə ki, Xudavənd Rəbb belə deyir: "Yalnız özlərini bəsləyən İsrail çobanlarının vay halına! Çobanlar sürünü bəsləməli deyilmi? Yağdan yeyir, yundan paltar geyir, bəslənmiş qoyun-keçini kəsirsiniz, ancaq sürünün qayğısına qalmırsınız. Zəiflərə qüvvət vermədiniz, xəstə olanı sağaltmadınız, yaralanana sarğı qoymadınız, azanı geri qaytarmadınız, itəni axtarmadınız. Ancaq zor və qəddarlıqla onlara ağalıq etdiniz.» Yezekel 34:2–4 (Müqəddəs Kitab). «Rəhbərləri rüşvətlə hökm edir, Kahinləri muzdla təlim verir, Peyğəmbərləri falçılıq edib pul alır. Amma Rəbbə güvənərək belə deyirlər: «Rəbb aramızda deyilmi? Üstümüzə bəla gəlməz».» Mikeya 3:11 (Müqəddəs Kitab). «Allahın sizə həvalə etdiyi sürüsünü otarın. Ona zorla yox, könüllü və Allahı razı salan tərzdə, haqsız qazanca həris olmadan, həvəslə nəzarət edin. Sizə tapşırılanlar üzərində ağalıq etməyin, amma sürüyə nümunə olun.» 1 Peter 5:2–3 (Müqəddəs Kitab). «Çünki cəmiyyət nəzarətçisi Allahın iş idarəçisi olduğuna görə nöqsansız olmalıdır. Dikbaş, hirsli, şərab düşkünü, zorakı, haqsız qazanca həris olmamalı...» Titə 1:7 (Müqəddəs Kitab). «İsa məbədə girib orada alver edənlərin hamısını qovdu. Sərrafların masalarını və göyərçin satanların kürsülərini çevirdi. Onlara belə dedi: «"Mənim evim dua evi adlandırılacaq" deyə yazılıb. Amma siz onu "quldur yuvasına" çevirmisiniz!»» Matta 21:12–13 (Müqəddəs Kitab). «Ruhanilər sırasına yazılmış bir çoxları tamahkarlığa və qazanc ehtirasına uyaraq "Sələmlə pul verməyən" deyən ilahi Yazını unutduqları və borc verərkən məbləğin yüzdə birini [aylıq faiz kimi] tələb etdikləri üçün müqəddəs və böyük Sinod ədalətli hesab edir ki, bu qərardan sonra kim – istər gizli sövdələşmə ilə, istərsə də başqa yolla, məsələn, bütün məbləği və onun yarısını tələb etməklə, ya da murdar qazanc xatirinə hər hansı başqa hiylə işlətməklə – səlam alarsa, ruhanilikdən çıxarılsın və adı siyahıdan silinsin.» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF2 14) Birinci Nikeya Şurası (325), 17-ci kanon, tərc. Henry R. Percival, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 2-ci seriya, 14-cü cild, red. Philip Schaff və Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1900). «Əgər hər hansı bir yepiskop pul üçün təqdis edərsə və satılmaz lütfü satışa çıxararsa, pul üçün yepiskop, xorepiskop, presviter, diakon və ya ruhanilər sırasına daxil olan başqa birini təqdis edərsə; yaxud şəxsi murdar qazanc üçün pulla idarəçi, hüquq məmuru və ya nəzarətçi, yaxud ümumiyyətlə hər hansı başqa kilsə xadimi təyin edərsə – bunu etməyə cəhd edən və bunda təqsiri sübut olunan [qoy] öz şəxsi rütbəsini itirsin...» (ingiliscə mətndən tərcümə: Tanner) Xalkidon Şurası (451), 2-ci kanon, *Decrees of the Ecumenical Councils*, red. Norman P. Tanner, 1-ci cild (London: Sheed & Ward; Washington, DC: Georgetown University Press, 1990), papalencyclicals.net saytında yenidən dərc edildiyi kimi. (Onlayn mətndə «led him» yazılıb; kvadrat mötərizədə düzəldilib.)

19

«Ey qardaşlar, Rəbbimiz İsa Məsih naminə sizə yalvarıram: hamınız həmfikir olun. Qoy aranızda dəstəbazlıq olmasın, eyni düşüncədə və eyni ağılda birləşin.» 1 Korinflilərə 1:10 (Müqəddəs Kitab). «Yalnız onlar üçün deyil, onların sözü ilə Mənə iman edənlər üçün də xahiş edirəm ki, hamısı bir olsun. Ey Ata, Sən Məndə, Mən də Səndə

olduğum kimi onlar da Bizdə olsun ki, dünya Sənin Məni göndərdiyinə inansın.» Yəhya 17:20–21 (Müqəddəs Kitab). «Ruhun birliyini sülh bağı ilə qorumağa çalışın. Çağırış aldıqda bir ümidə çağırıldığınız kimi bədən bir, Ruh bir, Rəbb bir, iman bir, vəftiz bir, hamının Allahı və Atası birdir. O hamı üzərində, hamı ilə və hamıdadır.» Efeslilərə 4:3–6 (Müqəddəs Kitab). «Çünki siz hələ də cismanisiniz. Əgər aranızda qısqanclıq və münaqişə varsa, onda siz cismani deyilsinizmi? Adi insanlar kimi həyat sürmürsünüzmü?» 1 Korinflilərə 3:3 (Müqəddəs Kitab). «Nə üçün aranızda çəkişmələr, qarışıqlıqlar, bölünmələr, təfriqələr və müharibələr var? ... Nə üçün Məsihin üzvlərini bölüb parça-parça edirik, öz bədənimizə qarşı çəkişmə qaldırırıq və elə bir dəlilik həddinə çatmışıq ki, "bir-birimizə bağlı üzvlərik" olduğumuzu unuduruq?» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) Romalı Klement, *Korinflilərə birinci məktub*, 46-cı fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «Kilsəni ana bilməyən Allahı artıq Ata bilə bilməz.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 5) Karfagenli Kiprian, *Kilsənin birliyi haqqında*, 6-cı bölmə, tərc. Ernest Wallis, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 5-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886). «...Rəbb İsa Məsihin libası heç də bölünmür və kəsilmir, əksinə, bütöv bir paltar kimi qəbul edilir və Məsihin palтarı üçün püşk atanlar tərəfindən zədəsiz və bölünməz bir don kimi sahiblənilir...» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 5) Karfagenli Kiprian, *Kilsənin birliyi haqqında*, 7-ci bölmə, tərc. Ernest Wallis, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 5-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886).

20

«İnsanlar qarşısında Məni iqrar edən hər kəsi Mən də göylərdə olan Atamın qarşısında iqrar edəcəyəm. Amma kim insanlar qarşısında Məni inkar etsə, Mən də onu göylərdə olan Atamın qarşısında inkar edəcəyəm.» Matta 10:32–33 (Müqəddəs Kitab). «O zaman sizi əziyyətə təslim edib öldürəcəklər. Mənim adıma görə bütün millətlər sizə nifrət edəcək. Onda bir çoxu imandan büdrəyərək bir-birini təslim edəcək və bir-birinə nifrət edəcək.» Matta 24:9–10 (Müqəddəs Kitab). «Peter isə dedi: «Ay kişi, dediyini başa düşmürəm». Elə o danışdığı an xoruz banladı. Onda Rəbb dönüb Peterə baxdı. Peter Rəbbin «bu gün xoruz banlamazdan əvvəl sən Məni üç dəfə inkar edəcəksən» dediyi sözü yadına saldı. Ona görə oradan çıxıb hönkür-hönkür ağladı.» Luka 22:60–62 (Müqəddəs Kitab). «Amma saleh adamım imanla yaşayacaq. Əgər geri çəkilsə, ondan razı qalmayacağam». Bizsə geri çəkilib həlak olanlardan deyilik; iman edib canlarının xilasına nail olanlardanıq.» İbranilərə 10:38–39 (Müqəddəs Kitab). «... gör harada, Şeytanın taxtı olan yerdə yaşadığın halda Mənim adıma bağlı qaldığından xəbərdaram. Barəmdə sədaqətlə şəhadət edən, aranızda, Şeytanın yaşadığı yerdə öldürülən Antipanın günlərində belə, Mənə olan imanından imtina etmədin.» Vəhy 2:13 (Müqəddəs Kitab). «Hədələyən düşmənin ilk sözlərindən dərhal sonra qardaşların ən çoxu imanlarına xəyanət etdilər və təqibin hücumu ilə deyil, könüllü düşüşlə özlərini yıxdılar.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 5) Karfagenli Kiprian, *Düşənlər haqqında*, 7-ci bölmə, tərc. Ernest Wallis, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 5-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886). «Onlar, doğrudan da, yuxarı çıxmazdan əvvəl tutulmalarını, inkar etməzdən əvvəl sorğu-sual olunmalarını gözləmədilər. Öz xoşları ilə bazar meydanına qaçdılar...» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 5) Karfagenli Kiprian, *Düşənlər haqqında*, 8-ci bölmə, tərc. Ernest Wallis, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 5-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886).

Bir Roma valisinin qeydi (qədim qeyri-xristian mənbə)

«Məsihçi olduqlarını və ya məsihçi olmuş olduqlarını inkar edənlər mənim onlara diktə etdiyim sözlərlə allahları çağırdıqda, bu məqsədlə allahların heykəlləri ilə birlikdə gətirilməsini əmr etdiyim sənin təsvirinə buxur və şərabla dua etdikdə və üstəlik Məsihə lənət etdikdə – deyilənə görə, həqiqətən məsihçi olanları bunların heç birini etməyə məcbur etmək mümkün deyil...» (ingiliscə mətndən tərcümə: James J. O'Donnell) Kiçik Plini, *Məktublar* 10.96, İmperator Trayana (təxminən eramızın 112-ci ili), James J. O'Donnell tərəfindən dərc edilmiş ingiliscə tərcümə, Georgetown University, faculty.georgetown.edu/jod/texts/pliny.html (səhifədə tərcüməçinin adı göstərilməyib).

21

«... kim Səmavi Padşahlıqla bağlı kəlamı eşidib anlamırsa, şər olan gəlib onun ürəyində səpilmiş olanı oğurlayır. Yol kənarına səpilən toxum budur.» Matta 13:19 (Müqəddəs Kitab). «Daxilinə kəlam əkilən bəzi insanlar yol kənarına düşən toxumlara bənzəyir. Bunlar kəlamı eşidəndə dərhal Şeytan gəlib əkilən kəlamı götürüb aparır.» Mark 4:15 (Müqəddəs Kitab). «Əgər yaydığımız Müjdə qapalıdırsa, yalnız həlak olanlar üçün qapalıdır. Onları bu dövrün allahı korazehin etdi ki, Allahın surəti olan Məsihin ehtişamlı Müjdəsinin işığı imansızların üzərinə doğmasın.» 2 Korinflilərə 4:3–4 (Müqəddəs Kitab). «Biz yanınıza gəlməyi arzu etdik, dəfələrlə mən Paul bunu istədim, amma Şeytan bizə mane oldu.» 1 Saloniklilərə 2:18 (Müqəddəs Kitab). «Lakin adı cadugər mənasını verən Elima, yəni Baryeşu buna qarşı çıxaraq valini imandan azdırmağa çalışırdı.» Həvarilərin İşləri 13:8 (Müqəddəs Kitab). «O mənə dedi: «Qorxma, Daniel! Dərrakə qazanmağa meyl edib, Allahın önündə özünü aşağı tutmağı qərara aldığın üçün ilk gündən sözlərin eşidildi və mən sənin sözlərinə görə gəldim. Lakin Fars ölkəsinin hamisi olan mələk iyirmi bir gün mənə qarşı dayandı. O zaman baş mələklərdən biri olan Mikael köməyimə gəldi, çünki mən orada Fars ölkəsinin hamisi olan mələklə birgə qalmışdım. İndi gəldim ki, gələcəkdə xalqının başına nə gələcəyini sənə başa salım, çünki bu görüntü gələcək dövrə aiddir».» Daniel 10:12–14 (Müqəddəs Kitab).

22

Burada «Kilsə» sözü yalnız təşkilatlanmış kilsələri deyil, həm də ayrı-ayrılıqda Məsihin bədəninin bir hissəsi olan ayrı-ayrı imanlıları ifadə edir. «Bədən birdir və üzvləri çoxdur. Bədən üzvləri çox olduğu halda bir bədən təşkil edir. Məsih də belədir; çünki istər Yəhudi, istər Yunan, istər qul yaxud azad, hamımız bir bədən olmaq üçün bir Ruhla vəftiz olunmuşuq və hamımız eyni Ruhdan içirilmişik.» 1 Korinflilərə 12:12–13 (Müqəddəs Kitab). «Siz də Məsihin bədənisiniz, ayrı-ayrılıqda isə bu bədənin üzvlərisiniz.» 1 Korinflilərə 12:27 (Müqəddəs Kitab). «Eləcə biz də çox olduğumuz halda Məsihdə bir bədənik və ayrı-ayrılıqda bir-birimizə bağlı üzvlərik.» Romalılara 12:5 (Müqəddəs Kitab). «Hər şeyi Ona tabe edərək ayaqlarının altına qoydu və Onu hər şey üzərində baş olsun deyə imanlılar cəmiyyətinə verdi. Bu cəmiyyət Onun bədənidir və hər şeyi hərtərəfli Bütövləşdirənin bütövlüyüdür.» Efeslilərə 1:22–23 (Müqəddəs Kitab). «Bədənin, yəni imanlılar cəmiyyətinin Başı da Odur. Hər şeydə birinci olsun deyə başlanğıc olan, ölülər arasından dirilərək ilk doğulan Odur.» Kolosselilərə 1:18 (Müqəddəs Kitab). «... özünüz də diri daşlar kimi hörülün ki, ruhani ev qurulsun. Orada müqəddəs kahin dəstəsi olasınız və İsa Məsih vasitəsilə Allaha məqbul olan ruhani qurbanlar təqdim edəsiniz.» 1 Peter 2:5 (Müqəddəs Kitab).

İlk Kilsə

«Yepiskop harada görünsə, camaat da orada olsun; necə ki İsa Məsih harada isə, Katolik Kilsə də oradadır.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) Antakyalı İqnati, *İzmirlilərə məktub*, 8-ci fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

23

«Əgər sən susarsansa, Yəhudilərə yardım və qurtuluş başqa yerdən gələcək, amma sən və ata evin tamamilə məhv olacaq. Kim bilir, bəlkə sən elə bu gün üçün mələkəliyə çatmısan?» Ester 4:14 (Müqəddəs Kitab). «İssakarlılardan dövrün vəziyyətinə görə İsrailə nə etmək lazım gəldiyini bilən adamlar...» 1 Salnamələr 12:32 (Müqəddəs Kitab). «... Göyün görünüşünü seçə bilirsiniz, ancaq zamanın əlamətlərini seçə bilmirsiniz?» Matta 16:3 (Müqəddəs Kitab). «Avazla çığırın, çəkinməyin, Səsinizi şeypur səsi kimi ucaldın, Xalqıma üsyankarlığını, Yaqub nəslinə günahlarını bildirin!» Yeşaya 58:1 (Müqəddəs Kitab). «Ey bəşər oğlu, səni İsrail nəslinə gözətçi qoydum. Sən sözü ağzımdan eşidəndə Mənim adımdan onlara xəbərdarlıq et.» Yezekel 3:17 (Müqəddəs Kitab). «Lakin gözətçi gələn qılıncı görüb şeypur çalmırsa, xalqa xəbərdarlıq edilmirsə və qılınc da gəlib onlardan birini həlak edirsə, o adam öz təqsirinə görə öldürülmüşdür, ancaq ölümünün məsuliyyətini gözətçinin üzərinə qoyaram.» Yezekel 33:6 (Müqəddəs Kitab).

24

Məsihin kilsələrə yazmaq əmri

«... Gördüyünü bir kitaba yaz və bunu yeddi cəmiyyətə, yəni Efesə, İzmirə, Berqamaya, Tiatiraya, Sarda, Filadelfiyaya və Laodikeyaya göndər». Vəhy 1:11 (Müqəddəs Kitab). Bu, Məsihin Özünün yazıların bir regiondakı ayrı-ayrı kilsələrə, onların adlarını bir-bir çəkərək göndərilməsini əmr etdiyinə dair ən güclü sitatdır. Məsih Özü qeyd edir ki, bütün müraciətlərin bütövlükdə ümumdünya kilsəsinə yönəldilməsi vacib deyil, müəyyən xüsusi xəbərlər müəyyən vaxtlarda müəyyən yerlərdəki müəyyən kilsələr üçün zəruridir. «Qulağı olan qoy eşitsin ki, Ruh cəmiyyətlərə nə deyir...» Vəhy 2:7 (Müqəddəs Kitab). Müqəddəs Yazıların bu ayəsi göstərir ki, bir kilsəyə ünvanlanmış məktub bəzi məsələlərdə yenə də bütün kilsələrə müraciət edir. Vəhy 1:11 ayəsinə əvvəlki istinad göstərir ki, bəzi xəbərlər müəyyən vaxtlarda müəyyən yerlərdəki müəyyən kilsələr üçün nəzərdə tutulub. Bu sitat sübut edir ki, Vəhy 1:11-dəki göstəriş qüvvədə olsa da, qalan kilsələr Vəhy 1:11-dəki xəbərlərin ünvanlandığı konkret kilsələrə verilən təlim vasitəsilə yenə də imanda təlim ala bilərlər. «Efesdə olan cəmiyyətin mələyinə yaz...» Vəhy 2:1 (Müqəddəs Kitab). Burada Məsih tək bir kilsəyə müraciət edir. Məsih hamımızın, o cümlədən müqəddəs rütbə daşıyanlarımızın, əməl etməli olduğu ən ali nümunəni verir. Buna görə də müəyyən yazılar müəyyən tək kilsələrə ünvanlanacaq.

Həvarilərin regionlar üzrə kilsələrə məktubları

«Onların əlinə bu məktubu verib göndərdilər: «İmanlı qardaşlarınız olan biz həvarilərlə ağsaqqallardan Antakya, Suriya və Kilikiyada yaşayan, başqa millətlərdən olan bacı-qardaşlara salam!...» Həvarilərin İşləri 15:23 (Müqəddəs Kitab). Bu, Yerusəlim Şurasının məktubları müəyyən regionlara ünvanladığını sübut edir; yepiskop da burada bu təcrübəni qəbul edir. «Onlar şəhərbəşəhər gəzib-dolaşır, Yerusəlimdəki həvarilərlə ağsaqqalların qərara aldığı qaydaları imanlılara deyir və göstərirdi ki, bunlara riayət etsinlər. Beləliklə, cəmiyyətlər imanda güclənir və sayı günbəgün artırdı.» Həvarilərin İşləri 16:4–5 (Müqəddəs Kitab). Həvarilərin İşləri 16:4–5 Həvarilərin İşləri 15:23-ün davamıdır. Həvarilərin İşləri 15:23 Yerusəlim Şurasının müəyyən bir regionun kilsələrinə məktub yazdığını göstərir. Həvarilərin İşləri 16:4 və 5 göstərir ki, həmin qərarlar sonra şəhərbəşəhər aparılıb kilsələrə çatdırıldı. Və qeyd edir ki, nəticədə kilsələr imanda daha çox möhkəmləndi və sayca artdı. Yerusəlim Şurasının verdiyi fərmanlar

Yerusəlimdə qalmadı. Onlar həqiqətən də çatdırılmalı olduqları kilsələrə aparıldı. Bu müraciətləri alan kilsələr qidalandı, imanda möhkəmləndi və sayca artdı. On padşahlığın kilsələrinə yazılan regional yazıların məqsədi budur. Mahiyyət etibarilə bu iki ayə göstərir ki, regional məktub toplaşmış kilsələrə ucadan oxunanda öz təsirini göstərdi. «Bu məktub aranızda oxunduqdan sonra onu Laodikeyalılar cəmiyyətində də oxudun, Laodikeyadan gələn məktubu isə siz də oxuyun.» Kolosselilərə 4:16 (Müqəddəs Kitab). Müqəddəs Yazıların bu ayəsi göstərir ki, bir kilsəyə ünvanlanan həvari məktubları sonra qonşu kilsələr arasında yayılırdı. «Rəbb naminə sizə and verirəm ki, bu məktubu bütün bacı-qardaşlara oxuyun.» 1 Saloniklilərə 5:27 (Müqəddəs Kitab). Bu sitat göstərir ki, müəyyən bir xəbərin müəyyən yerdəki müəyyən bir kilsəyə çatdırılması lazım ola bilər və eyni zamanda bu xəbər on padşahlıq boyunca yayılmış kilsənin qalan hissəsinə də aid ola bilər və eyni dərəcədə vacib ola bilər, baxmayaraq ki, ünvanlanan kilsə üçün olduğu qədər təcili olmaya bilər.

Səpələnmiş kilsələrə məktublar

«İsa Məsihin həvarisi mən Peterdən seçilmiş, Pont, Qalatiya, Kappadokiya, Asiya vilayəti və Bitinyaya yayılmış qəriblərə salam!...» 1 Peter 1:1 (Müqəddəs Kitab). Müqəddəs Yazıların bu ayəsi göstərir ki, bütün imanlılar kilsə ibadətlərinə getmir və bəziləri yaşadıqları icmalar arasında səpələnmişdir. Bu insanlar Rəbbimiz və Xilaskarımız İsa Məsihə iman edənlər olaraq kilsə ibadətlərində olanlar qədər Məsihin bədəninin bir hissəsidir. Və yepiskopun müraciətlərini «səpələnmiş kilsələrə» yönəltməsinin əsas səbəbi budur. Müqəddəs Ruh hər bir imanlının daxilindədir. Bunun əksini deyən Müqəddəs Ruha küfr edir. «Allahın və Rəbb İsa Məsihin qulu mən Yaqubdan millətlər arasına səpələnmiş on iki qəbiləyə salam!» Yaqub 1:1 (Müqəddəs Kitab). Bu, bütün dünyaya səpələnmiş ümumdünya kilsəsinə edilən müraciətin nümunəsidir. Bu, bütün kilsəyə ümumi bir xəbərdir. Burada on iki qəbilə xatırlanır, Padşahlığın Katibində isə müraciətlər on padşahlığa ünvanlanır. Bununla belə, bu, bütün dünyadakı kilsələrə müraciət etmək üçün presedent yaradır. Kilsələrə xüsusi olaraq bir region üzrə müraciət etməyin presedenti isə yuxarıdakı sonluq qeydləri ilə artıq müəyyən edilib.

İlk Kilsə: kilsədən kilsəyə ünvanlanan məktublar

«Romada qərib kimi yaşayan Allahın kilsəsindən Korinfdə qərib kimi yaşayan Allahın kilsəsinə, Rəbbimiz İsa Məsih vasitəsilə Allahın iradəsi ilə çağırılmış və təqdis edilmiş olanlara: Külli-İxtiyar Allahdan İsa Məsih vasitəsilə sizə lütf və sülh bol-bol olsun.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) Romalı Klement, *Korinflilərə birinci məktub*, salamlaşma, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «İzmirdə qərib kimi yaşayan Allahın Kilsəsindən Filomeliumda qərib kimi yaşayan Allahın Kilsəsinə və hər yerdə müqəddəs və Katolik Kilsənin bütün camaatlarına: Ata Allahdan və Rəbbimiz İsa Məsihdən mərhəmət, sülh və məhəbbət bol-bol olsun.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) *Polikarpın şəhidliyi*, salamlaşma, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

25

«Onlara və millətlərə şəhadət etmək üçün siz Mənə görə valilərin və padşahların qarşısına aparılacaqsınız.» Matta 10:18 (Müqəddəs Kitab). «Natan Davuda dedi: «O adam sənsən!...» 2 Şamuel 12:7 (Müqəddəs Kitab). «... və Yəhya Hiroda demişdi: «Qardaşının arvadını almaq sənə qadağandır».» Mark 6:18 (Müqəddəs Kitab). «Axav

İlyası görəndə ona dedi: «Ey İsraili dərdə salan adam, bu sənsənmi?» O cavab verdi: «İsraili mən yox, sən və atanın evi dərdə saldınız. Siz Rəbbin əmrlərindən dönüb Baal bütlərinə xidmət etdiniz.» 1 Padşahlar 18:17–18 (Müqəddəs Kitab). «Ey padşah, buna görə də sən mənim məsləhətimi qəbul et: ədalətlə rəftar etməklə günahlarından, yoxsullara mərhəmət etməklə təqsirlərindən vaz keç. Bəlkə bununla sənin əmin-amanlığının müddəti uzadılar». Daniel 4:27 (Müqəddəs Kitab). «Bu gün səni millətlər və ölkələr üzərinə təyin etdim ki, onları kökündən yıxıb dağıdasan, qırıb məhv edəsən, əkib tikəsən». Yeremya 1:10 (Müqəddəs Kitab). «Paul salehlik, nəfsə hakim olma və gələcək mühakimədən söhbət edəndə Feliks qorxuya düşdü və dedi: «Bəsdir, indi get, imkan olanda yenə səni çağırtdıracağam».» Həvarilərin İşləri 24:25 (Müqəddəs Kitab). «Aqrippa Paula dedi: «Bu az müddətdə məni də inandıraraq məsihçi edəcəksən?» Paul dedi: «İstər az, istər çox müddət olsun, Allahdan istəyirəm ki, təkcə sən yox, bu gün mənə qulaq asan hər bir adam bu zəncirlərdən başqa mənim kimi olsun!»» Həvarilərin İşləri 26:28–29 (Müqəddəs Kitab). «Peter və başqa həvarilər belə cavab verdi: «İnsana deyil, Allaha itaət etmək daha vacibdir.» Həvarilərin İşləri 5:29 (Müqəddəs Kitab). «Əgər sən iştirak etmək niyyətindəsənsə, qurbanı təqdim etməyə cəsarət etmirəm.» (ingiliscə mətndən tərcümə: NPNF2 10) Milanlı Ambrozi, 51.13 saylı məktub, İmperator Feodosiyə, tərc. H. de Romestin, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, 2-ci seriya, 10-cu cild, red. Philip Schaff və Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1896).

İlk Kilsə

«İmperator Tit Eli Adrian Antonin Pi Avqust Qeysərə, onun oğlu Filosof Verissimə və Qeysərin doğma oğlu, Pinin oğulluğa götürdüyü, elm sevən Filosof Lusiyə, müqəddəs Senata və bütün Roma xalqına – mən, Fələstindəki Flavia Neapolis yerlisi olan Priskin oğlu və Bakxinin nəvəsi İustin, bütün millətlərdən olub haqsız yerə nifrət edilən və özbaşına təhqir olunanlar adından, özüm də onlardan biri olaraq, bu müraciəti və dilək ərizəsini təqdim edirəm.» (ingiliscə mətndən tərcümə: ANF 1) Şəhid İustin, *Birinci apologiya*, 1-ci fəsil, *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts və James Donaldson, 1-ci cild (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

26

«Rəbb mənə belə cavab verdi: «Görüntünü yaz, lövhələrdə açıqla ki, Qoy hər kəs tez onu oxuya bilsin.» Habaqquq 2:2 (Müqəddəs Kitab). «... mən də əvvəlcədən hər şeyi diqqətlə araşdırıb bunları sənə ardıcıllıqla yazmağı münasib bildim...» Luka 1:3 (Müqəddəs Kitab). «Amma qoy hər şey ədəblə və intizamla edilsin.» 1 Korinflilərə 14:40 (Müqəddəs Kitab).

27

«Bir adamı işlədə biləcəyi hər hansı bir günahda yaxud cinayətdə təqsirləndirmək üçün bir şahid kifayət deyil. Hər iddia iki yaxud üç nəfərin şahidliyi ilə təsdiq edilsin.» Qanunun Təkrarı 19:15 (Müqəddəs Kitab). «Bu, yanınıza üçüncü gəlişim olacaq. «Hər iddia iki yaxud üç şahidin sözü ilə təsdiq edilsin».» 2 Korinflilərə 13:1 (Müqəddəs Kitab). «Amma qulaq asmazsa, özünlə bir və ya iki nəfər götür ki, "hər iddia iki yaxud üç şahidin sözü ilə təsdiq edilsin".» Matta 18:16 (Müqəddəs Kitab). «Veriyadakı Yəhudilərsə Salonikdə olanlardan daha açıq fikirli idi. Kəlamı böyük həvəslə qarşılayaraq hər gün Müqəddəs Yazıları araşdırır, «Bu düzgün təlimdirmi?» deyə yoxlayırdılar.» Həvarilərin İşləri 17:11 (Müqəddəs Kitab). «Hər şeyi sınaqdan keçirin və yaxşı olandan möhkəm tutun.» 1 Saloniklilərə 5:21 (Müqəddəs Kitab).

Bu səhifədə Azərbaycan dilində verilən bütün Müqəddəs Yazı sitatları heç bir dəyişiklik edilmədən *Azərbaycan dilində Müqəddəs Kitab* nəşrindən götürülmüşdür. Mətn: ebible.org/azb. Buraxılmış hissələr üç nöqtə (...) ilə göstərilir.

Copyright © 2008 Müqəddəs Kitab Sirkəti

Translation by: Institute for Bible Translation

Contributor: Bible Society of Azerbaijan

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible. This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.